Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 27 ИЮНЬ, 1985 ШУ. ● № 77 (7112). ● Мах 3 кап.

СИХДЕ КХАШКАРА БАЛХАШ

Укх шера ялх бІаь гектара тІа на бола ялат хьалхехьалд Гудермесски района «Дружба» яхача коьсий совхоза механизаторашна. ХІинз сихбенна из хьокхаш а оардаш а боахк уж. Шоайла социалистически яхье а баьнна къахьегаш ба механизатораши шофераши. Цар дош деннад бархІ балха дийнахьа деррига ялат чуийца даниха.

Тешшаме болх беш я цІенхештта кийчъяь техника. Нагахь санна комбайнех, автомобилех моллагІа яр, сатхал а еха, соцоне цу минуте керда яр дІа а отталь из дІайолаллийта вІаштІехьдаргдолаш кхай тІа латт слесараш а болаш йола лаьрххІа кийчъяь «техпомощь».

Ялат чуцаш боахкача болхлоша юкъе овсарле эггара лакхагІа йолаш къахьег комбайнера Абдулаев Ахьмадеи шофера Гугуев Туркоси. Царна премеш еннай.

СУРТАШ ТІА: 1. Ялата канашка хьокхаш ба (аьрдехьара аьттехьа) отделене агроном Эльмурзаев Ахмар, хьалхалатта комбайнер Абдулаев Ахьмад.

2. Аьрда даьнна ялат тІадотташ латт Гугуев Туркос лехкача грузовике.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Кхоачамбоацараш дага а доагІаш

ЦІаккха а на хиначча тайпара балхаш дика вІаштІехьдаьха дІайолайир доакъар ІалашдарЯ укх шерара месячник «Серноводский» совхозе. Буц дІайийнача, из яра тІаьхьшача участкашкара доакъар Іалашдара хаьаш белгал а йоахаш, лаьрххІа плав оттаьй. Цунга хьежа къа а хьег хІанз.

Иттыел дукхагІа агрегат я аьла, сенажа буц хьокхаш. Цул совгІа, буц кулг-кара хьокхаш нах а ба. Трактор дІайолалургІйоацача босешке бу цар болх.

Месячник долча юкъа 1730 тонн йол кийчъе еваш ба совхоза къахьегамхой. Хьалхенна латта декхар цар кхоачашдергхилар гуш да хІанз. Из тайпа доакъар эзар тонн совгІа Іалашдаьд 15 июнь хьатІакхоачаш. Цул совгІа, хьекха духха буц улл кхашка аьла йоккъаеш. ХІара дийнахьа юкъера лаьрхІача 45—50 тонн вІашкатох из.

Бригадашта юкъе хьржача яхье хьалха а йихьагІьар. Кхычарел дукхагІа да цо Іалашдаь доакъар.

Совхоза керттерча агрономга Улубаев Зайнде хьалха кийсдолийтаьш хинна гІалаташ дага а кхоабаш дІахьу из болх.

ДІадахача шерарчул дукхагІа доакъар кийчде дага ба совхоза къахьегамхой укх шера.

И. ВОЛГИН.

ШЕФАША ГІО ДУ

«КПСС XXVII съезда — хьинарча къахьегама 27 декадаІ» яхача дешнаргІа лаьржача социалистически яхье а баьнна дика толамаш доахаш ба мехндаьттен газа йоахача «Старогрозненефть» управлене къахьегамхой. Хьалхарча декадах планал совгІа даьккхад 1550 тонн мехндаьтта. Цул совгІа, шефски болх а лелабеш «Нефтлиник» яхача совхоза хьайбаш леладерашта кийчъяьй 60 тонн йол.

— Укх шера мехндаьттахоша шефство а лелаеш цу боахама лаьрхІа 125 тонн йол кийчъергья аьнна дош деннад, дІайолаль юхьиг во а яц, — яхаш дувц управлене начальника заместитела В. Д. Драча.

Йол кийчъеча масал гойташ къахьег мехндаьтта даккхара операторашa Д. Танапаева, И. Идигова, Р. Товбулатова, Н. Поползухинас, кхы а дукха бараша.

Шоай толамаш хьатІайоагІача парте съезда хетаду цар.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

Яхъа дневник

Доккхий декхараш тІаийцад «Чечингазстрой» треста гІишлонхоша парте эргІанарча XXVII съезда сийленца накъабахара. Уж дизза кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьча цар перд-перда къахьегама мулаш доах. Ер шу доладелча денз бахача наха газ чуйиллара хьачхьалкхен план тІехкхоачаш а яь, заданел совгІа 40 гартта йолча квартире газ чуйиллай цар. ЙоагІачул дукхагІа цхьа километр газопровод йиллай. Къахьегама овсарле планил совгІа цхьа процент лакхъяра парте еннa задани а дикка тІехкхоачашъяьй газовикаш.

* * *

Парте эргІанарча съезда накъаболхаш 25 июнь хьатІаоттташ пачхьалкхенга 1380 тонн шура еккай «Назрановский» совхоза хьайбаш лелaдераша, ах шера планагІа йоахка йоагІар 1320 тонн йолаш.

Из толам царга боакхабенна лерттІа Іуналa а деш хьаьнача моашача доакъарца доахан кхабара. ХІанз хІара дийнахьа 8 тонн шура дІалу заводашка фермай коллективаша. ХІаьта цох эггара дукхагІа а душ — 3400 килограммага дІакхаьчай Аьлтий-Юртарча ферма коллектив.

Доярканта юкъе лаьржача социалистически яхье хьалха ба Дзаурова Цаош, Цечоева Мария, Галгиреева Тамара, кхыбараш.

М. ХАМАТХАНОВ.

КПСС обкома пресс-центро хоам бу

Телефон 2-66-72

Колхозийи совхозийи болхлоша сихдаьд доакъар кийчдара балхаш.

БІаьсти тІехьаьнналле а 24 июнь хьатІакхоачаш республике гІолла аргІаш даьд 56 эзар тонн хулача аьла— из 14 эзар тонн дукхагІа я дІадахача шера ку юкъе кийчъяь хиннача кийчйича.

Сенаж кийчъяьй 58 эзар тонн совгІа. Из а соакка хиннача дукхагІа я. Силос чуеллай 54 эзар тонн — е дукха хІома ца эшаш дІадахача шера чуелла хиннача 24 эзар тонн дукхагІа.

Баьда, баьца хьоар кийчду соаххарчуа кІезигагІа. Из кийчдаьд 3734 тонн. 1984 шера ку хана кийчдаь хиннар 6300 тонн дар.

Йол кийчъяра йола месячника задане хаьал хьалха кхоачашъяьй Надтеречни Шалински районий боахамаша. Надтеречни района доакъар кийчдераша 8420 тонн совгІа йолча аьлах аргІаш даьд. Из лаьрхІачул 1420 тонн совгІа я. Шалинцаша заданегІа 3000 тонн йолаш 3606 тонн йол кийчъяьй.

Доакъар кийчдара эггара тІехьаьосарашта юкъе а Сунженски, Грозненски, Назрановски районаш.

1985 ШЕРА 26 ИЮНЬ ХЬАТІАОТТАШ ХІАРА КХОАБАЧА ІАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРАХ ЙОЛА

СВОДКА

(кг.)

Районаш	1985 шера	1984 шера
Наурски	10,1	10,6
Грозненски	9,5	8,7
Надтеречни	9,3	9,7
Шалински	8,9	7,7
Гудермесски	8,6	7,4
Ачхой-Мартановски	8,3	8,0
Шелковской	8,2	8,2
Урус-Мартановски	8,0	7,3
Назрановски	7,8	7,2
Сунженски	7,2	7,2
Малгобекски	6,9	7,5
Республике гІолла	8,5	8,1

Іилманеи къахьегаман юкъера бувзам чІоагІбе, сихагІа дІахьалхашкахьа гІо

Украина столице М. С. Горбачева хинна вІашагІкхетараш

Киев, 25 июнь. (ТАСС). КПСС ЦК Генеральни секретараца М. С. Горбачевица вІашагІкхийтта къамаьлаш деча хана хьайда, чІоагІа раьза болаш дувцар болхлоша, специалисташа, Іилманхоша, дукхача горожанаша социально-экономически дегІаахар сихдара, дисциплина, порядок, организованность чІоагІъяра паьхьех шоашта хетар, шоай дагардар. Цар белгалдоахар, КПСС XXVII съезд хьатІакхоачаш оттадаь доккхий декхараш деррига халхъо къоабалдеш тІаэцилга, хІана аьлча, парте лаьца никъ советски наха дага заттарашта шол душ боландаь. Хьагойтар, ЦК апрельски Пленума решенешкара а укх тІехьарча ханарча парте кхычa документашкара а хьадоагІа гІуланхаш КПСС Центральни Комитетон Советски правительствен тІатеІІа дІаходатьар лоьш шоаш болга. Республика хІара къахьегамхочо шийи балхаш шийтара хьокхам гойтарцев из деррига хьинаре хьалхоашш да. Талаш вІашагІкхетарашi къамаьлаш хинад Киева Іилман организацешка, конструкторски бюрошка, заводий цехашка. Михаил Сергеевич городе лелача хана майдашкеи улицашкеи.

Шерра йовзаш я йоккхагІчарех йола Іилман-технически комплекс — УССР Іилмий Академе Е. О. Патона цІерагІа йола электросварка Институт. Украински ССР Іилмай Академе президента, института директора Б. Е. Патона, кхыболча Іилманхоша М. С. Горбачевга дІадовзийтар республикански Іилмай Академе белха керттера лостамаш. Іилман-технически прогресс сихъяра по юкъеилуьхь декъа.

Академика къаьстте дийцар, дукха ха йоацаш КПСС Центральни Комитете хиннача совещане установившен выводашцен хьежна долча республика Іилманхоша хьалхашка латтача декхарех. Уж латт Іилма, техника, общественни производство дегІаахара дард хилларах тарра, фундаментальни а прикладной а тохкамаш шердараха кІоаргдарахи. УССР Іилмай Академе яйха бувзамаш леладу халиъа боахама дукхача доакъой предприятешца, мехка лоархІамеча вузашца. УССР Іилмай Академе хьа а хинна дегІаенай, не эффективни хилар хьагойташ йола отраслашта юкъерча Іилмен — производствацарта бувзамий керда форма — инженерий центраш. Царех ах электросварка Институте болх беш я.

Цу института чуйоагІача къаьсттача электрометаллурге заводе хьежар М. С. Горбачев электронно - лучевой технологена йолча инженерии центра балхага. Цунна юкъейоагІа — конструкторско - технологически бюро цхьайола отделаши хозрасчета принципах болх беш тайп-тайпарча министерствайи ведомствайи предприятешца юкъаехеш йолча опытни завода цеьи. Цу тайпарча структура новкъостал ду ведомствени духьаленех толаме чакхвала, «идея—производство» яха никъ белгала сих а еш: Іилман отдело инженерии центраца цхьана кийчъяьча кердача композиционни материалехи промышленносте уж кийчъяра технологехи шерра пайда эц хІанзара машинаш хьаеча. Масала, газови турбинай лопаткай защитни покрытеш таро лу, — цар болх бу ха массехказза йІаьхье, цу цхьан хана болх беча газа температура лакх а еш, хІаьта из турбина мощность лакхъяр а да.

Шерра хьагойташ дар электроплазови технологех защитни покрытейн инженерии центрий, промышленноста пхьадолча доакъошка овлангара денз хувцамаш дань балхаш.

Инженерни центрий динаьчун мах а беш, М. С. Горбачева белгалдаьккхар, Іалманхошта, специалисташта хетачох, отраслей министерствайи ведомствайи компетенцена чуйоагІа цхьайола организационни, экономически, правовой, кадрай проблемаш къоастае езаш хилар. Цо таро лургья Іилмашна карагІдаьннараш балха юкъедоаладеча никъ тІара «готта моттигаш» дІаяха, технически прогресса дешаш сихагІа къестаде.

М. С. Горбачев хьежар, магистральни газопроводаш йохкача болх бара йолча «Севери» «Стыки» яхача механизировани сборочно-сварочни комплексашка, хІаьта ишта йоккха диаметр йолча турбай кердача тайпага — дукха тІоанаш долча электросварни турбашка а. Цо дика лаьрхІар керда технологеш кийчъеш, масса а хана Іилман производствацарча бувзама керда формаш лехаш коллектив хилар.

Къамаьл деш дийцар, Іилма дегІаахараш цуна карагІдаьнарех хаакъа боахаме пайда эцараи лаьрхІа управлени а боахам лелабара механизм а тоеш эргалкхара доси.

ШоллагІча ах дийнахьа М. С. Горбачев хилар Киевски авиастроителаш болча. Из хилар сборочни а испытательни а цехий балхага хьожаш, кердагІйола авиационни техника хьаеш болча болхлоша, инженерашца, конструкторашца къамаьл дир.

Цхьан майлан тІа Михаил Сергеевич хьежар АН-124 самолетага. Лайнера хьалчу а ваьнна дунен тІа эггара йоккхагІеи экономичнегІеи йола самолет хьальрашца къамаьл деш хилар из «Руслан» — иштта цІи таллай цу машинах — йоагІа а йоагІаш цхьадлагІа номер йола экспонат лаьрхІай цох дукха ха йоацаш Париже хиннача «авиационни космически техника» Дунен халкъашта юкъерча выставке.

Авиационни промышленноста министра И. С. Силаева, генеральни конструктора Социалистически Къахьегама Турпала П. В. Балабуева, авиационни производственни объединение генеральни директора В. Г. Олешкос, кхыча специалисташа дийцар, авиастроене Іилман-технически прогресс Іалашъеш, хьалхадувлаш тохкамийи разработкайи комплексно-целевой программаш коллективо ишта кхоачангІо. АН-124 я из программа кхоачашъеш эггара хьалха хьаь. Из машина Іалеьмате чІоагІа накъаргья мехка къулбаседени малхбоалени тІехаха хала дола моттигаш мараерваеча. М. С. Горбачева белгалдаьккхар, из серийно араяхецаро шийтталагІча пятилетка мехка производительни низаш дегІаахар сихдергхилар.

Къамаьл деш дийцар Іилман тохкамаш дегІаахара пхьадола деша, цу юкъе самолетий проектированена комплексни автоматизаци яра, хІанзарча авиационни техникана къаьстта лоархІаме йола электроника эргайоаккхаш тоалра дешаш а долаш. Кхоанен самолеташ хьаярах дувцаш, иштта къамаьл хилар предприяте а опытно - конструкторски бюро а лабораторно-экспериментальни база дегІайоалаяра планаш кхоачашъярах. Белгалдаьккхар авиастроителаш дикагІчен тешамечен испытательни а измерительни а оборудоване комплектаца дикагІа Іалашбе безилга.

Самолеташ ераша гойтар авиационни техника образецаш, царна юкъе АН-28 а — яйга, дукхача гІуланхашта моттигерча авиаакъашта лаьрхІа самолет а йолаш. Из серийно арахеца йолаьй, социалистически экономически интеграце Комплексни программах лаьрххІача тайпара, ПНР авиастроителаша.

Сборка ечa корпусе М. С. Горбачевга хьахьенхар самолетий дикади тешшаме болх белгея Іалашдеш йола, керда конструкционни материалаш. Уж арахецилга лакхдара, йоахар авиастроителаша, къаьстта лоархІаме да Іилманцара контакташ чІоагІъяр.

Предприяте территоре М. С. Горбачева къамаьл хилар болхлоша. Производства ветерана а къонача къахьегамхоша а йоахар, предприяте болхлоша къоабальь тІаийцай, Іилман-технически база тІа производства интенсификаци яра керттера лостамаш белгалдаьха йола, парте ЦК апрельски Пленума решенеш. Из установка кхы а кІоаргагІа лаьхкай КПСС Центральни Комитете хиннача совещане. КарагІдаьнначун самокритически мах беш, дисциплиней бехкитоххами лакхбеш, инициатива йолаш — дІахоаха лаьрхІа я тха къахьегама коллективаш, аьлар цар. Цу хьалашка хилалза даргдоацаш да — консерваторашта, мекъабарашта, бракерашта, корта боко маларaш меларашта дукьаля майрра къовсам лоаттабелга. Тхоай оагІорахьара деррига а деррига а даха цу гІуланха.

Михаил Сергеевича лоаца бехкахар предприяте коллективана, лаьрхІар кхоачашдар а пятилетка толаме чакхьекхкар а лови.

Цу дийнахьа М. С. Горбачевен В. В. Щербицкен зизаш дехкар В. И. Ленина памятника улув.

Вовзаш воацача салтечун кашa улув М. С. Горбачева минута йист ца хулаш сий дир. Сийлахь-боккхачу Даймехка тІом гІа Даьхен нортмукъалех шій лоІаме хилари бахьан, шоай вахар дІаденначa советски наьха, КПСС Центральни Комитетгаоа венок а йиллар.

Киеве волча хана М. С. Горбачевца хилар В. В. Щербицкий, В. С. Шевченко, А. П. Ляшко, парте горкома хьалхара секретарь Ю. Н. Ельченко, кхыбола партийни а советски а болхлой.

Нох. В. К. Фотеева Ленина орден лаврах лоІа

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Коммунистически партен а Советски пачхьалкхенен хьалхашка доккхий гІулакхаш карагІдувларали ваьча дийнахье дена шовзткъеи итт шу дизарца дувзаденнех КПСС Нохч - ГІалгІай обкома хьалхарча секретара нов. Фотеев Владимир Константиновича Ленина орден лойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель В. КУЗНЕЦОВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

г. Москва, Кремль. 1985 ш. 24 июнь.

ОАРЦ ДАЛА!

Баьцадаараш довш латт

Грозненски района Ленина цІерагІча колхозо 50 гектара тІа хьалхеду баьцадаараш. Цхьабакъда, шоай ханнехьа эшаш доле агротехнически гІулакхаш ца дарах, царех алаш гертта дараш йоархІаш тІа а пьна латт.

Лоаца аьлча, уж баьцадаараш доадайтад Тасуев Абдул-Вахида кулгалдеш йолча бригадо. ХІанз хІара дийнахьа оасар деш 35 — 40 сиг хул. Юкъера лаьрхІача дийнахьа царех хІаране 0,01 гектара тІа мара из де низ дІакхачаш.

Иштта, 23 гектарах 1,5 гектара тІа йара оасар даьдац кабуца. Вочa хьале а помидораш а. 16 гектара тІа дІайийнарех алаш юха дІаеза... кийсъенний оасаро уж йоаир бахьан долаш.

И. ВОЙКО.

Нохч-ГІалгІай АССР юртбоахама министерства воккхагІвода агроном.

Производственни потенциалах дукхагІа пайда эца

«Іилман - технически общественносто резерваш гучахьара, юртбоахама предприятенкарча производственни потенциалах пайда эцилга тоадара юкъе дакъа лацар» яхача темах йолча юрта боахама Іилман-технически общества республикански областной правленей юртбоахама производства экономикен организацей секцей председателий Ерригсоюзни семинаро ший болх дІаболабир самардийнахьа г. Грозне. Семинар йир юрта боахама Іилма-технически общества Центральни а Нохч-ГІалгІай а правленешо.

Юрта боахаме производственни потенциалах пайда эцилга тоадеча Іилма-технически общественносто дакъа лацара лоархІамни формаши кІоаргта а масса оагІорахьара а ювцара. цига дакъа лоацараштa производства резерваш гучалхара хІанзарча хана а эггара прогрессивнегІа йола а методаш йовзийтара, деррига долаш долча материальни, къахьегама, финансови кхоачамех ма могга дукхагІа пайда эцара тІаберзабаь колхозашкеи совхозашкен беш бола экономически болх вІаштІехьбаккхара опыт дІа-юха эцара хетаь яр семинар.

Семинаре бийхабар юрта боахама экономически секцей председателаш, республикански а областной а НТО правленей председателий заместителаш, юртбоахама предприятей экономически службай кулгалкхой, республикански ведомствайи агропромышленни бокилекса организацейи кулгалхой а специалисташ а, иштта юрта боахама экономика даьгъе бовзаш бола Іилманхой.

Семинар хьайийллар юрта боахача НТО Центральни правлене экономически секце председатела, экономически Іилмай доктора, профессора Е. С. Оглоблина.

Колхозашкеи совхозашкеи экономически болх тоабара, юрта боахама эффективность лакхъяра хаьда дола лостамаш хьаьоккхаш, продукци алсамъяккхара, кхоабара режим чІоагІьяра, боахамашта чура расчет юкъейоалаяра, коллективни подрида хьесапах къахьегам вІаштІехьбоаккхилга тоадара хетальча докладашка ладийгІар семинаре дакъа лоацараша.

Экономически Іилмай доктора, профессора Е. С. Оглоблина (ВНИЭСХ, г. Москва) доклада тІа хьаьекхар колхозашкеи совхозашкен экономически болх бара общественни форма эргайоахаш тоалра дешаш, царех я экономически анализа общественни бюрош, массазара производственни совещанеш, балансови комиссеш, НТО советаш, боахамий хозрасчетни подразделеней советаш, кхыраш. ХІанзарча хьалех цар хьинарегІа къахьегарах дукхагІча даьтье тийша да производства экономически эффективность лакхъяри боахамашкара экономически болх тоабара.

Экономически Іилмай доктора, профессора В. А. Свободина (ВНИЭСХ, г. Москва) шийи доклада тІа хьаьекхар юрта боахама предприятешка производственни потенциалах пайда эцара эффективность белгалъеш йола методически кардаш, производственни потенциала маІан а деш хьаьекхар хІанзарча хьалий хувцамашка хьежжа цох практически пайда эцара керттера лостамаш.

Экономически Іилмай доктора, профессора А. А. Бугуцке (Укр. НИИЭОСХ, г. Киев) дийцар колхозашкеи совхозашкеи къахьегама овсарлева анализ яра йола методаш дикагІча оагІорахьа эргайсахаш тоаеш дола дешаш.

ЧІоагІа теркам тІабахийта ладийгІар семинаре хинараша Нохч-ГІалгІай АССР Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза керттерча экономиста Л. Н. Шаповаловас коллективни подряди хозрасчети юкъейоалаяра опытах баьча хоамага. Иштта ладийгІар Нохч-ГІалгІай АССР Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоза директора И. М. Дедаева специализаци агропромышленни интеграци яьча хьалашка баьцадаараш кхедара экономически эффективность лакхъяра йолча резервах даьча къамаьлага а.

Колхозийи совхозийи керттера производственни фондаш дикагІа леладара наькъаш хьахьоккхаш яр экономически Іилмай доктора, профессора Н. П. Борисенко (ВНИПИН, г. Ростов-на-Дону) яь доклад.

Экономически Іилмай доктора, профессора Г. М. Лыча (Бел. НИИЭОСХ, г. Минск) ший доклад хетайир лаьтташта мелиораци яра дІайохийтача капитальни вложеней эффективность лакхъяра йола резерваш гучайоаха методаш эргайоахаш тоаяра.

Колхозийи совхозийи финансови хьала анализ ярах эргаьккха тоалра методаш дийцар ший доклада тІа профессора Е. С. Церпевскаяс (Московски К. А. Тимирязева цІерагІа юртбоахама академи).

Экономически болх вІаштІехьбоаккхаш районе Іоаьь опыт ювцаш семинаре къамаьл дир Нохч-ГІалгІай АССР Сунженски района РАПО совета председатела В. В. Поповас.

Юрта боахама НТО Украински республикански правлене экономически секце беча балха опыт ювцаш къамаьл дир правлене Іилмай секретара В. П. Поляковас.

Иштта дувцаш долча дешаех лаьца къамаьлаш дир П. С. Иващенкос — Волгоградски СХИ профессора, А. З. Байбакова — Грозненски опытно-мелиоративни станце директора заместитела, юртбоахама Іилмай кандидата, Б. А. Винедиктова — Грозненски опытно-мелиоративни станце лабораторе заведующе, технически Іилмай кандидата, А. И. Шелякина — Нохч-ГІалгІай юртбоахама опытни станце комсаш лелаярa йолча отдела заведующе, юртбоахама Іилмай кандидата, В. В. Рогозина — экономически Іилмай доктора, Кубански СХИ профессора, кхыбараша.

Юрта боахаме долча кхоачамех ма могга пайда эцара резерваш гучалхара хоадамболлаш йолча рекомендацехи керттерча положенехи дийцар докладаш тІа а выступленешка а, белгалдаьккхар из боккха лоархІам болаш дола гІулакх тоадара Іилма-технически общественносто ший низаш тІадерзаде деза.

Семинара балха юкъе дакъа лаьцар КПСС обкома шоллагІча секретара Д. Г. Завгаева, НГІАССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела, республикански агропромышленни объединене председатела С. Н. Кожуховс, юрта боахама НТО Центральни правлене отдела заведующе Л. И. Ермошкинас.

Селхан производственни экскурсе хилар семинаре дакъа лоацаш хинараш.

КПСС ЦК июньски (1983ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

КУЛГАЛХО—КХЕТАМ ЛУР

Дагадоагlа сона «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене цхьан кулгалхочоа парте горкома бюро характеристика чlоагlъеча хана хинна къамаьл. Болхлошта юкъе беча кхетаман балхаца дакъа лоацаш вац цнйга аьлча, вlалла шек воацаш, из шиъ декхар дац, аьлар цо. Чlоагlа цецвоаккхаш дар цо аьнар. Хlана аьлча, «Эстонски ССР кулгалдеча кадраша къахьегамхошта юкъе беча политически - кхетама балха дакъа лацарах» болча КПСС ЦК соцам тlа хьадна белгалдаьккхад, массе а хана къахьегамхошта юкъе беча политически балха ленински стили методаши дерригача чиных болча кулгалхой керттердарех гlулакх хила дезилга. Цар кlаьд ца луш чlоагlде деза халкъаацара парте бувзамаш, кхетам бала беза къамаьлашца бенна ца lеш, гlулакхаца а — къахьегам дика вlаштlехьбаккхарца, сага йоакхо ярци, шийгара хьоккхам гойтарца, морально цlена хиларца.

Цу дерригне лоархlам а беш, парте горкомо, райкомаша дукхагlа тернам бу городера кулгалдеча балхаш тlара пах идеологически, политически - кхетама балхаца дакъа лоацаш, партеи советски пачхьалкхени чура а арахьара а политика дlайовзийташи чакхйоахаши хилийтара. Ала доагlа, политически а экономически а дешара системе пропагандисташ бола кулгалхой ссахкарчул дукха а дукхагlа хилар. Хlанз уж 591 саг ва. Царел совгlа 47 партийни болхло а ва пропагандисташ болаш. Дукхагlча дакъе пропагандиста болх кlоаргга бовзаш, говзал лакха йолаш, йоккха вахара опыт йолаш ба уж. Царна юкъе ба картонажни фабрика директор Х. Б. Котиков, «Грознефтехимремстрой» треста № 2 йолча гlишлош еча управлене начальник В. М. Оранский, «Грознефтеоргсинтез» объединене ремонтно-механически завода директор А. М. Бобрышев, кхыбараш. Чулоацам кlоаргга болаш, боахам лелабара а общественно - политически а декхараш кхоачашдарца айхха ювзаш чакхйоах цар занятеш вlашагlъехкай базови школаш. Цар новкъостал ду дикагlйола опыт йовза а йоаржае а, аудиторецара бувзам кlоаргбе, къахьегамхой хаттарашта политически жайса жоп дала lомабу.

Кулгалду кадраш кийчъеча боккха лоархlам болеш я КПСС горкомера марксизма-ленинизма университет. Укх тlехьарча шин шера из йистеделккхай 260 кулгалхочо. Боккха пайда луш болх бу парте горкомерчеи райкомашкарчеи партийно - боахама актива школаша а. Цига дешаш ва 400 гаргга кулгалхо. Цар болх вlаштlехьбаккхарген дешара чулоацамгеи диллача белггала хувцамаш хиннад. Укх тlехьарча хана дикагlа болх бе йоласпай горкома докладчикий группаш а.

Хlара бетта къахьегамхой коллективашка хул КПСС горкомера 60 докладчик, парте райкомашкара 200 докладчик, 350 совгlа кулгалхой. Цига къамаьлаш даьчул тlехьагlа, шоаш баьча балхах отчет лу цар партийни комитеташка, хlаьта тlехьарчар къахьегамхоша денна хаттараш тохк, царна нийса жоп дала кийчо ю.

Политически балха кулгалхой юкъеозара эффективни форма хинна дlаэттай парте горкомеи райкомашкеи вlашагlъехка информационно-пропагандистски группаш е. Городе 28 я уж. Бахача наха, къахьегамхошца вlашагlкхийттача енна предложенеш, замечанеш, лоткъамаш тохк парте городской а районни а комитеташка, къоастаду царех де дезараш. Хьадда ха а оттаеш, уж кхоачашделга тlадулл тайп-тайпарча службаштеи ведомстваштеи. Иштта наха аларах реконструкци яьй Шерипова, Партизански, Нурадилова, Нахимова, Московски, Интернациональни улицех электричествана, Гагарина, Шерипова улицех трамвайни наькъашта, Гlашлой никъ биллаб Андреевски долина оалача поселкера КСМ-1 кхоачаш. Къахьегамхой декхараш кхоачашдеш Ленински районе «Олимпийский» оалача поселке керди телефонаш-автоматаш оттаяьй, берашта ловза майдаш хьалъяьй Иоанисскне улицах, № 54 йолча юкъерча школа коаи.

Городской партийни организаце шерра даьржад кулгалхоша, инженерно - технически болхлоша дакъа а лоацаш, паl дола политзанятий чакхдоахилга. Кхетам балара балха кулгалхойи специалисташи юкъеозаре шийтайпара дика форма хинна дlаэттай идеологически планеркаш. Парте горком гlерт из форма предприятешка шерагlа йоаржае.

Республикерча а стелицерча а кулгалдеча болхлоша хан - ханнахьа отчеташ тел городе бахача наха хьалхашка шоаш баьча балхах. Оттаьча графикега хьежжа чакхдоах министраш, управленей начальникаш къахьегамхошна вlашагlбетталулга. Алхха укх шера шоай балхах отчеташ яьй республика чурча гlулакхий министра Ю. Ю. Миценкос, кхачан промышленноста министра Л. М. Харсанова, бытовой гlулакхий министра А. Н. Инуркаева, бувзама управлене начальника А. Э. Хаита, кхычар. Городе оперативни хьал тоадаро беча балхах хан-ханнахьа хсам бу бокъонаш лоралра йолча органий кулгалхоша нах бахача моттигашка а къахьегама коллективашка а.

Парте горкомо тlатеlla хьадех кулгалдеча кадрашкара парте решенеш вахаре чакхйоахилга, боахама довл дара методаш тоелга, къахьегамхошца беча балха юкъе шоаш дакъа лоацилга. Боахама кулгалхой отчеташна лалувтlача хана къоастаду производственни, социальни, кхетам балара декхараш вlаши дийза леладе ховш уж хилар. Укх тlехьарча хана парте горкомо шерлаьд кулгалхошта йола характеристикаш бюро чlоагlъелга. Производственни балхана цхьвна пар тlа хьагойт кулгалхочо коллективе идейно - политически кхетам лулга миита леладу. Цу тайпара характеристикаш чlоагlъяьй Старогрозненски УБР начальника Ю. А. Лутовиновна, йий доаккхача завода директора Э. Х. Джамалхановна, ПМК-105 начальника И. С. Мальсаговна, районни халкъа судий председателашта Ю. Ф. Гаврилована, В. Г. Кострубина, Б. И. Умалатовна, Л. И. Филогеновна, Грозненски телефонни станце начальника А. Ф. Пёдлегаена.

Тlа-тlа шерагlа юкъедоагlа кулгалхошта общественно - политически аттестаци елга. Иштта, цун хьалхара секретарь Л. П. Кизилова керте йолаш комисси вlашагlъеллай КПСС Октябрьски райкоме, аттестаци чакхъяккхара график оттаяьй, райокерча кулгалхошта из дlайовзийтай. Аттестаци чакхйсаннхача хана теркаме эц кулгалхо - кхетам лур хьахилара лоархlаме йола ерригга факторащ.

Тlехь - тlехьагlа чlоагlлуш йоагlа собеседованеш яр саина йола форма а. «Грознефть» объединене, машинаькъа узела, «Красный молот» завода партийни комитеташка собеседованеш яьй 44 коммунистаца - кулгалхочунца. Уж чакхйоахаш социально - экономически декхараш кхоачашдарга хьанарча цхьана, къоастаду къахьегама коллективашта кхетам балара дешаш. Хlаране шийтара цу гlулакха юкъехьоп йола дакъа.

КПСС горкомой райкомашей цlенхаштта хьадех юкхьанцарча партийни организацекара политически кхетам балара балха кулгалхой юкъеозалга. Уж дешаш каст-каста душ парте горкомеи райкомий бюро заседанешка. Иштта, дукха ха йоацаш КПСС горкома бюро дийцад Нохч-Гlалгlай гlишлошъеча управленерча кулгалдеш йолча кадраша къахьегамхошта юкъе беча политически балхах дола доп. Гучадаьннад ЧИУС партийни организаца цу лостамагlа беча балха тlа цlенхаштта кхоачамбоацараш долга.

Партийни комитето, Э. Э. Исмаилов керте а волаш, вlашагlъелла информационно - пропагандистски группа цкъаь цкъа хиннаш бахача нахацеи къахьегамхошцеи вlашагlкхийтта. Цхьаккха система йоацаш лелабу нах бахача моттигашка беш бола болх, улицаьй цlейш, сходаш, письмой деноп, информационни конференцеш чакхъяхиц. Нах бахача моттигашка беча балха кулгалхоша дакъа лацара анализ яц.

Белгалдаккха доагlа, идеологически балха юкъе дакъа лацар шийдекхар ца лоархlаш дукха кулгалхой хилар. Цхьаболча кулгалхой геттара кlезига хул лохехьарча къахьегама коллективашта, нагахьошта хьалхашка, нах бахача моттигашка къамаьлаш деш. Царна юкъе ба «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене керттера инженер Б. И. Асламов, ЧИУС керттера инженер А. П. Перминов, мелиораци хьи боахамен министра заместитель Б. В. Герасименко. Нах тепа ца беш, политически ирал йоацаш хул цар доклдаш, къамаьлаш. Иштта, ийслуш ба наха хьалхашка къамаьл де лоархlа ца беш, из пропагандистий, агитаторий, политинформаторий гlулакх лоархlаш бола кулгалхой а.

Цхьаболча боахама кулгалхой - пропагандисташ лерттlа кийчлац занятеш чакхъяхара, из гlулакх тlадехк шоай заместителашта. Царех ба «Промтовары» объединене директор У. Г. Мусаев, кондитерски фабрика директор М. А. Селезнев. Шерипова цlерагlча ГНПЗ директор В. Л. Панченко, моттигерча промышленноста химзавода керттера инженер Ю. В. Шевелев, маша даьтта доаккхача завода керттера инженер Л. Х. Буктаев.

Парте Центральни Комитето дlадех кулгалду кадраш массе а хана къахьегамхошта юкъе беча кхетама балха хьинаре дакъа лоацаш хилар. Хlана аьлча, ерригача парте, берригача коммунистий гlулакх да из, КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенешка белгал ма даккхара.

Производства вlашагlйолача хинна ца lеш, коллективана кхетам луча а боккха лоархlам болаш ва кулгалхо. Нагахьа санна, мел дукха гlулакхаш шийделе а, ханнахьа, бехктокхам кхетабеш пропагандиста, лектора декхараш кхоачашдеш из хуле, цо кулгалдеш бола цун новкъостий а хургба таханарча декхарашка хьежжа идеологически болх бе гlерташ. Из дац ца деш хила веза хlара кулгалхо, моллагlа чин долаш ше вале а.

А. БЕЛЯКОВ,
парте Грозненски горкома пропаганди агитацеи отдела заведующи.

● Iилман-технически прогресс сихъяра новкъагlа

Экономика дегlакхувлар— хано дlадехар

Iилма - технически прогресс сихъяра дешаагlа хетаяьча совещане КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева аьлар: «Iилман-технически революци чакхйоаккхача керттера, дерригне дlоагlа хилара лоархlам кхоач машинаш хьаярга. XII пятилетне цкъан ахаззен — шолла лакхъе еза из дегlаахара темпаш. Декхар латт — йолаш йолча мощностех бизза пайда эцарах, эггара хьалхарча аргlанна цу даькъе реконструкци ярах».

Цу лостамагlа дукха балхаш даьд цхьайтталагlча пятилетка шерашка «Красный молот» заводе. Дlадахача диъ шера Iилман - технически прогресс сихъяра кийч а яь производствана юкъейоалаяьй пачхьалкхена цаlи ахи миллион пайда луш йола организационно - технически мероприяти, царех 144 прогрессивни технологи юкъейоалаяра, производствана механизаци яра юкъейоалаяьй 95 мероприяти.

Царех эггара боккхагlа пайда лучарех а лоархlамегlаръярех а цаl я грязеви насосашта лаьрхlа йола втулкаш хьаяра технологи юкъейоалаяр. Шера заводе уж арахец 40 эзар. Из кердадер балха юкъедоаладарах предприятена 29400 сом пайда хиннаб. Суспензионни методагlа аьшк лоала а деш, из кепатохача хана микрохолодильникаш цунна юкъеахийтарах дукхагlа хул арахеца пайданегlа йола отливкаш. Из маьхера рационализаторски предложени юкъейоаларах пачхьалкхенна кходаьд 64500 сом. Иштта укх тlехьарча хана завода творчески къахьегараш шоай коллектива балха юкъедоаладаьд кокильни, оболочкови методагlа аьшк лоала а деш, моделех штамповкаш ергйола кердадар. Цу гlулакхо вlаштlехьдоалийт шера 21600 сом пайда бе. Кердача методагlа болат лоаладелга тlа-тlа дукхагlа хилийтарах вlаштlехьдоаладелешна дlадода болат кlезигде. Хьаеш йола заготовкаш дукха дикагlа хилийта. Цунах предприятена хулаш бола пайда 21 эзар сом ба.

Укх тlехьарча хана технически прогресс а еш, завода рационализатораша, изобретателаша дукха балхаш ду кхом баран хьурмат даран тlехьа. Дlадахача шера укхаза болх беш йола шийшкаш эргальха хийцар. Цо таро хилийтар йоагаеш йола газ 30 процент кlезигъе. Лакхъелар къахьегама овсарле. Соахка заводе кийч а яь балха юкъейоалаяьй станокашка заготовкаш дlаоттаяран тlера уж хьаяхаран аьттув болаш хилийтара тlоерзаьча ЭВР-ЭИМ яхача моделагlа хьаяь сбалансированни манипуляторащ. Цу гlулакхо дlабодаш бола къахьегам кlезигагlа а хулийташ, аттача беьнхар из.

Укх шера йиъ лагlча квартале балха юкъейоалае лерхl эlамига втулка йолча гидрокопировальни станокашка, фонтанни арматура фланцашта вертикальни шестишпиндельни полуавтоматашка обработка яра йола шин тайпара роботизированни технологически комплексаш.

Хlанз укх сахьате вlамагl а ехка, керда дlаоттаяь болх бе йолаялийтай числовой программни управлене йола цхьайтта токарни станок, кхоъ карусельни станок, цхьацца сверлильнин фрезерни станокаш, кхыяраш. Цар арахеца продукци дукхагlен дикагlен хулийташ лакхъяьй къахьегама овсарле.

Соахка дlа а доладаь, хlанз дlахо а балхаш деш да нефтеаппаратурни цехе керда техника оттаяра, цар таро хулийтаргья фонтанни арматурен мукхъюаш йоаца устьевой оборудовании дукхагlа арацеха. Цу дерригача кердадараша вlаштlехьдоалийт арахеца продукци тlа-тlа дукхагlа хилийта.

Лакхе белгала мел даьха кердадараш производствана юкъедхувлача хьинаре дакъа а лоацаш, Iилман - технически прогресс елга сихдара тlехьа тlагlертта къовсам лоаттабеш ба тайп - тайпарча специальностех бола заводера рационализатораши изобретателаши. Царех ба станокашта числовой программи обработка еча бюро начальник Мидалов Iадиан Ахмедович, инженер - технолог Батаева Антонина, инженер-конструктор Киселев Вячеслав Федорович, мехкдаьтта аппаратура керттерча технолога заместитель Кожин Юрий Михайлович, технологически бюро начальник Сипунов Георгий Павлович, кхы дукха бараш.

Лакхе вай дийца технически прогресс яра даькъе коллективана карагlдийнна толамаш цхьаккха тайпара халонаш а ца нийслуш хьахиннадац. Числовой программи управлени яра йолча станокаца боагlача боарамагlа болх бергхиларах производственникаш тешаш ца хиларца дувзадена чоалхане бийрзаб из болх. Хlанз укх сахьате болх ца беш латт цу тайпара йолча оборудованех 40 процент яр, керттерча даькъе царна ремонт е езараш а наладка е езараш а кхыча городашкара специалисташ хиларах.

Iилман - технически прогресс яра йола планаш толаме кхоачашъяра цхьадола дешаш да хlанз а тlехьа къовстадаза. Царна юкъе да завода коллективо ше къоастаде дезараш а, вокхаш къоастаде декхарийла я СССР химически мехкдаьттан машинашъяра Министерство. Цхьабакъда, хlанз укх сахьате тхо из де йиш йолаш дац, хlана аьлча, завода коллективана из лоархlаме декхар кхоачашдара мел эшаш йола оборудовани хьакхачанза я. Хlаьта хlанз хьакхаьча заводе йолаш яраш сихагlа дlаоттадр тхох тийша да. Из де тхо хьокарг а да.

Числовой программи управлени яра йолча станокашта наладка ярей уж болх бе йолаялийтареи даькъе дукха халонаш нийслу тха коллективана. Цар тlа болх бе станочникаш Iалашбаьбац хlанзалца. Из сихха де дезаш хlама а да. Цунца дувзадена хьалхашка латтача декхарех керттердар да хьа ца кхоачаш йисача станокашта меттел йолаш яраш тоалр, уж вlашагl а ехка болх бе йолалийтара а царна наладка яра а эшаш бола станочникаш кийчбар. Из де тхо низ кхоачарг болаш да.

Iилман - технически прогресс сихъяра совещани хиначул тlехьагlа дlа а доладаь балхаш деш да заводе «1516 ЭФЗ» яха кхоъ токарно - карусельни, «16 К 20 ФЗ» яха цинъ токарни станок дlаоттаяра. Уж болх бе йолаялийта езаш я Сийлахь йоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дузача дента. Цу декхарах тхоаш лоархlадергхиларах дог тийша а да тхо.

Роботизированни комплексай лаьрхха хlан агрегатни станокаш балха юкъейоалаяра де дезар да дукхеи массе тайпеи продукци арахецилга. Дукхача номенклатурагlа йола изделеш арахеца йиш йоллашехьа, уж бетта кlезига мара арахеца бокъо ца луш хиларах цу станокех бизза пайда эца вlаштlехьдалац. Завода коллектива болх лерттlа дlа ца бохийташ уж сайна йола духьаленаш кхы дукха а нийслу. Уж эша а еш, шоашта хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара ерриге шоай тароаш оарцагlъяьхай предприяте творчески къахьегараша.

Цхьайтталагlча пятилетка а дlахо йодача хана а СССР Минхиммаша Министерства решенех Малхбузен Казахстана, Астрахана, Малхбузен Сибарегlен. Гаьнарча Къулбаседен эггара кердагlйола оборудовани арахецара дола сийлен декхар хьалхашка оттадаьд партеи правительствас. Уж декхараш толаме кхоачашдергда завода коллективо.

В. МИЛЛЕР,
«Красный молот» завода керттерча инженера кердача техникана йола заместитель.

Мехкдаьттеи газоени скважинашта буруш тохара даькъе технически прогресс сихъяра эггара лоархlамегlарча лостамех цаl да производственни балхаи технологически процессаштеи комплексно кулгалде таро луш йола управлени яра организационно-технологически автоматизированни системаи (ОТ АСУ) юкъейоалаяр.

Бурувтохара балкашта кулгалдара уж санна йола системаш мехка духхьашха юкъейоалаяьй Горячеводски управлене. Буровой мастераш ден-бус телача рапортех йола информаци гулъяра, обработка а яь дlаяхьийтара автоматизаци яро УБР-ен «Грознефть» объединеи и бlарчча хьайицачен айдаьд учета дикали оперативности лакхъяра гlулакх.

АСУ юкъейоалаяр бахьан долаш соахка планагlа эшаш хиначул совгlа 4 процент лакхъеннай бурувдеттарий къахьегама овсарле, кхо процент лохдаьд балхашка дlадодар.

Тlехкlоаргача буровой скважинай балха тlахьожам лоаттабеш я Горячеводски УБР-а диспетчерски. Буровой установкаех мел аола данеш дисплея тlа хьахьокх массехк секунда дlалехьа.

СУРТА ТlА: инженер Наталья Михайлинан вокхагlвола инженер - технолог Александр Кузнецовс буровой бригадай балха тlахьожам лоаттабеш ба.

Е. НЕДЕРЯ сурт.

ВЕЖАРАШХА ДОЛЧА МЕХКИЙ ХЬАШТИЙ ДУХЬА

ВАРШАВА, 25 июнь. (**ТАСС спец. корр. В. Таланов, А. Шаповалов**). Тахан укхаза хьайийллай Вlаши новкъостал дара Экономически Совета сессе 40-гlа заседани. Цун доакъашхоша берригаш раьза болаш белгалдоаккх, социализм дlаотта, цар мехкаш дегlааха а тоадала а таро хиннай, хоадам беш дола дакъа Советски Союзо юкъехьош, дуней шоллагlча тlем тlа фашизм эшаеш сийлахь-йоккха Котало яккхар бахьан долаш. Иштта белгалдоаккх, дуней социалистически система хьахиларо хьакхеллалга, социалистически интернационализма, бокъонаш цхьатарра бокъо хилара, суверенитети къаман хьаштаиш лоархlаш хилара принципий лардаш тlа кердача тайпара пачхьалкхенашта юкъера экономически гlулакхаш леладелга чlоагlдара эша хьалаш. Тахан социализм лаьтт боккха интернациональни низ, йохае йиш йоаца машареи адамлеи прогрессеи фактор хинна.

Сессе балха дакъа лоац СЭВ-а члений - мехкий делегацеша, иштта Югославечо а. Укхаза ба цхьадолча мехкий наблюдателаш а.

Заседани хьайийллар ПОРП ЦК Хьалхарча секретара, ПНР Министрий Совета Председатела **В. Ярузельске**, цун доакъашхошка дlайха моаршал а хоатташ.

СЭВ-а сессе 39-чеи 40-чеи заседанешта юкъерча хана Вlаши новкъостал дара Экономически Совето баьча балхах йола Исполнительни комитета доклад йир СЭВ-а Исполкома председатела, ПНР Министрий Совета Председатела заместитела **Я. Ободовске.**

Сессе доакъашхой хьож 1986—1990 шерашка СЭВ члений - мехкий хальнъбоахама планаштеи вlаши барт баьча областашка а объекташка а дlайохийтача капитальни вложенештеи координаци ярах 2000 шерга кхаччалца материальни кхоачамех кхом беш рационально пайда эцарах СЭВ членаша мехкаша цхьана гlулакхаш леладара программа проектах долча а кхыча а дешашка.

Пленарни заседане дlалоладелар доклдаш ювцилга.

Сессе къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела **Н. А. Тихонова.** Вlаши новкъостал дара Экономически Совета хlанзара сесси, аьлар цо, чакхйоал лоархlаме политически событеш хиначa хана.

Вай мехкий халкъаша дукха ха йоацаш торжественно дездаьд дуней шоллагlча тlем тlа фашизм эшаеш Котало яьнха 40 шу дизар. Из Котало хиннай адамлен истори гола теха пункт, цунтара дlаделаденнад дуней социалистически система дlаоттари дегlааxари. Бакъ а хинна дlаэттад «Дуней ерригача политикана хоадам беш влияни е могаргдола» ниа а хинна социализм дlаоттарг хиларах хургдар ховш волча Ленина яьхар.

Вежарашха долча мехкий вахаре хlана хьаэттай, аргlанара партийни съездаш кийчъеи чакхъяхеи еза, хьатlайоагlача пятилеткахи гаьнарча перспективахи социальни а экономически а дегlаахара керда довзонаш къоастаде деза, бехктокхаме ха.

Содружества мехкаш дегlадоагlаш дlакхьачача боарамо, вай кхотадена хиларо, вlаши цхьана гlулакхаш лелаелга чlоагlъян хиларо таро лу оптимизм йолаш кхоаненга хьежа. Цхьабакъда, социализма кхела хьалхарча бехктокхамо, кхы а чоалханегlен доккхагlен дола керда декхараш къоастаде деваро вай декхарийла ду кхы а дукхагlа низ тlабохийташ болх бе.

Парте XXVII съездага советски халкъ дола чlоагlгlа творчески хьинар айденнача хьале. Керттерча хьоккхамех lалашиду хlанзарча пятилеткан оттаяь заданеш кхоачашъелга.

КПСС ЦК апрельски Пленумо белгалъяьккхай мохк социально - экономически дегlаахар сихдара йола яьржика программа. Цун керттера оагlув — Iилман - технически прогресс я. Уж дешаш лаьрхха дийцад дукха ха йоацаш КПСС ЦК хиначa совещане. КПСС ЦК Генеральни секретара Михаил Сергеевич Горбачева доклада тlа а мехка социально-экономически хьала массе а оагlоний анализ. Белгалдаьхад гаргагlарча шерашка а перспективе а халкъа боахам динамично дегlаахара наькъаш.

Дукпар да стратегически лоархlамеча лостамех сиха дlахьалхашка ахарах, производство структурно эргайкхарах, интенсивни наькъашка, деал дара эффективни формашка довларах, йиазагlа социальни проблемаш къасталярах.

Дуккъал цу оагlораха тоаду оаха 1986—1990 шерашка а 2000 шерага кхаччалца йолча хана а СССР экономически а социально а дегlаахара. Керттера лостамаш. Цу хьакъехьа дикагlча оагlорахьа гола тохилта хинна дlаотта еза гаргагlара шийтталагlа пятилетка. Дукхача хана лаьрхlа йолча ерригача перспективана никъ луш хила еза из.

Кхы кlезигагlа яра латтац уж декхараш содружества рамкашка а. Уж кхоачашдара тlаерзаль я московски экономически совещане лакхера боараме кийчъяь вlаши барт баь стратеги.

Социально - экономически дегlаахар ца хилча даргдоацилга, белгалдаьккхар Н. А. Тихонова, дlадех империализма бехк болаш дуней халкъашта юкъера хьал кхераме хиларо а.

США агрессивни политика, цар дlадоладаь нердача тайпара герзаш lоадар, къаьстта ядеринидараш, космоса милитаризаци е гlертилга — цу дерригне чlоагlа ирбу дуней халкъашта юкъера кхохам. Империализма чlоагlиду политически, экономически, идеологически, тlема областашка социалистически мехкашта духьала леладу подрывной гlулакхаш. Из кхы цlаьхха а хьаьнта хьатойтад хьалхе лелаеча ворхl капиталистически пачхьалкхений лидерий бонни совещане.

Керттера лерхl цар социализм экономически мельъелга, вежарашха долча мехкий цхьоагlо гоалйоаккхилга. Цо вай декхарийла ду. Варшавски Договора доакъашхой — мехкий кулгалхой апреле вlашагlкхийттача белгал ма даккхара, низаш айхха гlа вlашагlъетта, содружества экономически ниа чlоагlоара, хьахинна тlема - стратегически паритет дlа ца лаийтара, ядерни катастрофа ца хилийтара. Малхбузен экономически тlагlертама духьала латтара кхы а хьинарегlа скоординированно гlулакхаш леладе.

Бакъдолаш, чурча а арахьарча а хьелаша чlоагlа дlадех вежарашха йолча пачхьалкхений халкъа боахамаш цхьана леладу гlулакхаши дегlадоаладара керда доккхагlа лакхаш чакхдоахилга.

Дlахо Н. А. Тихонова белгалдаьккхар, совещане решенеш кхоачаш а еш, экономически политика вlаши ювзара содружества мехкаш дlахьалхашкахьа даьккхилга. Дукхагlйолча мехкаша кулгаш лаьхьд 2000-гlча шерагга кхаччалца экономически а Iилман - технически а гlулакхаш цхьана леладара йолча шин оагlонна юкъерча программашта.

Пистедоалаш да хьагlайоагlача пятилетка халкъбоахама планашта координаци елга.

СЭВ мехкий доагора, бийдала рациональни хьашташ Iалашдара кийчъени я дукхача хана цхьана гlулакхаш леладара проекташ, царна юкъе Криворожски ГОК, Ямбургера — СССР малхбузерча доазонга кхоача газопровод сиква йолча боккхагlарча объекташта а йолаш.

Ораторо белгалбаьккхар вежарашха йолча партей ЦК экономически дешашта болча секретарий совещане боккха лоархlам. Цо хьагойтад, партийни воздействи чlоагlъяро вай интеграци дикка сихъе, боахам лелабара практика вlаши кlоаргга йовзилга, вежарашха долча мехкашта карагlдаьнача дикачох экономика эффективность лакхъяра, вай дегlаахара темпаш пайда эцилга lалашдеде таро лулга.

Вай низаш вlашагlтоха декердар — из да цхьана леладу гlулакхаш хьадда чехкагlа Iилман - технически прогресс сихъяра декхарий оагlорахьа лерзадар. Эггара хьалхара лоархlам болаш хургьа цхьана кийчъеш йола комплексни программа. 2000 шерага кхачалца йолча перспективе Iилман - технически дегlаахара керттерча лостамех цхьана леладеча гlулакхий лард къоастаяра лаьрхlа я из. Из кхоачашъярца дувз вай кердача техникага, хlанзарча технологега доввар, производственни фондаш кердаяхар, кхыдола экономически а социальни а декхараш кхоачашдар. Цулухьа хила еза из программа чакхдоахача гlулакхий хьадда заданеш, кхоачашъяра ханаш йолаши юкхера хьахулачоа тlаерзалы. Цхьана Iилман-технически гlулакхаш леладара йолча СЭВ Комитета декхар да — хьатlайоагlача СЭВ сессе вай тlаэца йиш хургйолаш, хашлахьеи дикеи из программа кийчъелга.

Халкъа боахама дерригача доакъош Iилманий карагlдаьннарий ларда тlа кердадоахача хоадам беш дош ала доагlа машинаш хьаяро, хьалхарча аргlашца цун базови доакъош — станокаш, приборш, электротехника, къаьстта электроника, лоархlам беш йола техника, робототехника хьаяро. Уж доакъош скоординированно дегlаухача эффективно кулгал дара лаьрхlа я дукха ха йоацаш вlашагlъелла машинаш хьаяра йола СЭВ комитет.

Комитето керттера теркам бе беза производстве революци е могаргдола лоархlамегlа йола машинаш а оборудовани а кийчъяран арахецаран специализаци а кооперация а яра, хьалха латтача технологей болх lалашбара, къахьегама овсарле дукхаза лакхъяра, материалоемкость дикка лохъяра. Из берригга болх дlаоттабе беза шерра унификаци ярей СЭВ стандарташ юкъейоалаяреи база тlа.

Iилман - технически прогресс сихъяри производства эффективность лакхъяри хьакъоастаде йиш яц ерригача продукце дикал лакхъярах. Дикала проблема къоастаяр — из да дукхала проблема къоастаелга а, из ба вай мехкий хьашташ дизза гlа кхоачашдарген дефицит дlалохкарген бода тешаме никъ а.

Цхьана гlулакхаш леладара цхьаькха лоархlаме лостам ба материальни кхоачамий кхом бар. Из ба довгора-бийдала проблема къоастаяра эггара дикагlа бола никъ. Оаха боккха лоархlам болаш лерхl хlанзарча сессе хьачуенна 2000 шерага кхачалца материальни кхоачамий кхом бара цхьана гlулакхаш леладара йола программа. Кхоачамий кхом бергбола технологеши машинаши, керда материалаш кийчъяран шерра пайда эцаран цхьана чакхдоахача доккхийча гlулакхашна хlара мехка деш дар дикка алсамдаккха таро лу цо. Шийхиннаьен дерригlен вахаре чакхдаха деза вlаши барт баь гlулакхаш. Уж чакхдоахаш хила еза материально-технически Iадашо еча цхьана гlулакхаш леладара йола СЭВ комитет.

Перспектива йола форма лерхl оаха халкъа товараш арахецача предприятешта реконструкци а модернизаци а еча цхьана гlулакхаш леладелга а. Цхьайола предложенеш, царна юкъе «дlоагlа дlалуча» кхоачаеш хьальерйола объекташ а йолаш, вежарашха долча мехкашна дlеннай оаха. Дlа-хьа лелаю товарооборот шеръяра лоархlаме фактор цох хила тарлу аьнна хет тхона.

Содружества интернациональни хьашташкара хьадовгlаш да, — аьлар Н. А. Тихонова, Вьетнамаца, Кубаца, Монголеца цхьана гlулакхаш леладара болх хьинарегlа дlабахьар. Цу мехкаша социализм хьалхьо къаьстта чоалханеча хьалашка, вайгара новкъостали оагlув хьаллацари ший царна. Кхетош да, из могга хьурмат деш, эффективно, биззача боараме чура кхоачамаш юкъедоаладарца дийза цох пайда эца безилга.

Кердача пятилетке Советски Союзо лерхl вахаре лоархlаме дола доакъош хьададран дегlадоаладаран, цу юкъе экспортни производствашa йолаш. Цу мехкашта экономически новкъостал делга шерде. Гуш да, СЭВ-а рамкашка а уж декхараш къоастадара цхьана леладу гlулакхаш шерде дезилга. Советски делегаце хьаллоац, Вьетнамаце, Монголеца, Кубаца къахьегам бекъара дешаш СЭВ сессе аргlанарча заседане ше къаьстта дувца оттадарах йола предложенеш.

Советски Союз вежарашха долча мехкашца цхьана, хельсински Заключительни акта тlара хьадоагlача тайпаре, капиталистически пачхьалкхенашцеи, цар экономически группировкашцеи цхьатарарча бокъонех гlулакхаш леладара тlехьа латт. Цу хланах СЭВ-а оагlорахьара керда инициатива хиннай дукха ха йоацаш. Европейски Экономически Сообществаца шинна оагlонна пайда хургболаш цхьана гlулакхаш леладелга вlаштlехьдаккхара лаьрхlа. Вай тешаш да, цу тайпара цхьана гlулакхаш леладар шинна а оагlон хьаштаншта жоп луш. Европена а дерригача дуней тlара а хьал тоадара пайдане хургхиларах.

Нистевоалаш Н. А. Тихонова аьлар: Вежарашха долча мехкий коммунистически а болхлой а партей марксистско - ленински политика, вай халкъий идейни цхьоагlо, кхоталалар, юкъарча гlулакха шоашлара доккхагlа дакъа юкъедахьа гlерташ хилар я социалистически а коммунистически а гlишло хьалъяра керда исторически декхараш толаме кхоачашдергхилара йола чlоагlа гаранти.

Болх дlахьош сессе.

ВЕТЕРАНИЙ СОВЕТА ЗАСЕДАНИ

Укх денгашка КПСС Нохч-Гlалгlай обкомерча партеи къахьегамеи ветераний республикански совето шийзаседане дийцар Старопромысловски Ачхой-Мартановски, Советски районашка парте, къахьегама ветеранаша кагирхошта юкъе беча агитационни балха юкъе дакъа лацарах, ветеранаш болх беш болча кагирхошца, колхозхоца вlашагlкхетар дlахо эргадаккхарах, уж революционни, тlема, къахьегама традицешца хьалкхебарах дола дош. Из болх вlаштlехьа мишта баьнкхаб дувцаш хоамаш дир партеи къахьегамеи ветераний Ачхой - Мартановски районни совета председатела **И. Г. Червякова**, Советски районни совета председатела **А. А. Абдулаева**, республикански совета секцей кулгалхоша **И. Ф. Сайкос, Т. А. Тебоева.**

Дош дувцача дакъа лаьцар «Оргтехника» яхача объединене партеи къахьегамеи ветераний совета председатела нов. **Веленсие**, ГРМЗ партеи къахьегамеи ветераний совета председатела нов. **Красова**, Октябрьски УТТ парторганизаце секретара нов. **Гайсунова**, партеи къахьегамеи ветераний Грозненски городской совета председатела нов. **Развдирске**, республикански совета председатела нов. **Филькина**.

Республикански совето партеи къахьегамеи ветераний городской йи районни советашта могадир партийни организаца кулгал а деш кагирхошта юкъе беш бола идеологически болх дlахо эргабоахаш тоабелга, цу балха партеи къахьегамеи ветеранаш дукхагlа юкъеозилга.

Т. ТУГАНОВ.

КПСС XXVII СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

ШИЙ ДЕША ДА

Укх шера 18 апреле оаха вийцар «Кавказ» совхоза вожкхагIвоча жIуьу Муцагов Гелани. ХIара бахкача бIаь жийна тIехьара 178 Iаьхар хьаьккхабьаб цо. ХIьата цо дош деннадар хIара устагIан тIера тIехьара лаьркIа 7,5 килограмм тха доахкаргда аьнна а.

Из дош мишта кхочашдеш хьажа вахa тха корреспондент хилар цига.

КАСТ-КАСТА делхача догIашен хьежача ахкан бIайкана мелхой листа тIаьлийтача, юкъ-кийъа зизеш долча беьца тIе дажеш доахкар жа. Дукха ха йоаццаш лерга хилэргIа лоаца дер церна тIера тха, хIаьта ларганза доле Iоахарий хинна дaьнна жа санна хетийтер церна тIерча тхано. Хоза а сатийна ё эр цигa. Цу Тийрка дукъ тIа вар Муцагов Гелани а.

Хьалха бIаргавайна хиннечул гIийлагIа вар Гелани, малхои михои йоагаьйар цун юхь. Бакъда скирда а унахцIена а хьажар бIаргаш.

— Цамогаш-м хиннавац хьо? хет аз.

— Хиннавац. Укх тIеххьарча хана де дезараш дукха а долаш низкъала болх бе бийзаб: жа ларга, «ванна чу гIолла» чакхдоахаш луьчеде, Iоахарашка хьажа, доахъар кийчде, жел цIенъе а тоав а, Iай жа чудеэка — из кийчъе йийзар.

— Iа хьетIеда дикка ха ма йоаллий... — Де дезачунга дилнача-м яц. БелгалдаьккхеI белхаш шоей хинназъа чакхдаьъа деле, доакъар Iелашдаь деле, тIаккха-м шелъяле дикка ха я. Нагахъа санна из де ца кхуй, Iан кIалдусаргда дуккхадер.

Из бакълуера. ЗIамига вале а йоккха опыт Iайна ва из. Дукха хIама Iомадаьд цо говза жаIуй болча ший деьгара Муцагов Къаьдаргарен, наьна вашийгара, Социалистически Къахьегама Турпалгара Бахмадов Мадагарен.

КЪАМАЬЛ дешше, хоза не дукъ тIа деьлар тхо. ВIашка тоIеш дар жа, гонахье кхестар Iоахарий, лоазар.

Иштта дажар жа. 935 устагIа а Iаьхар а бар.

— Къоастаде ха хиллаца хIара бIаь жийна тIехьара 170 Iаьхар лоралургбий шуга! — хетт аз.

— Лоралургба. Цудухьа болх бу ерригача бригадо дийнаьа а бус а. Дика ба са гIоний Мутиев Деуд, Сагаури Бек-Хан. Деуд парте членалла веза кийчлуш ва. Кандидата стаж дика чакхйоених цо. Бек-Хан а кийчваргва оаха парте вака. ТIаккха тхоай цеховой партийни организаци хургья тха, бригада коммунистически хургья.

— Мишта чакхдаьлар шун жа лоргнига?

— Во хиланзар. Цхьа хIамам хилар зелахетар даш. Стригаль лерттIа ца хьежар беьхен долеш лергачул тIехьагIа помоста тIера чукхоссаденначл устагIан ког бийра.

— Урс хьакха дийзарий шун!

— Мичера! Ши Iаьхар баь жий ма бий из-м, цхьа кIеззига астагIа лелхаргба.

Сабаре а, ший гIулакх дика довзаш а, тешшаме а дора цо къамаьл. Иштта я цун оамал. Цунна йоез ветеринарий а хирургий а говзал. Цудухьа жа унахцIена долаш хилийта а хов.

— Тхона хийтта ме хиллара жана тIера тха дикa хилар. Юкъера лаьрхIача устагIан тIера 5,1 килограмм яьлар. ХIаьта цIена тха 64 процент хилар, планагIа доагIаш хиннар 41 процент мара доацаш. Цу тайпара, дIалоархIаш дар 8 килограммал кIезигагIа хургдац. Из, бакъдар аьлча, хьалха иштта лийрхIад, кIанэ кердача тайпара лоаркI. План 2 килограмм йолаш 3,2 килограмм кхоачаргья тхога.

— Гелани, шун цхьан устагIан тIера даьккхача дикача тхах моIача наьха масса Костюм хургьар?

— 6—7 костюм хургья.

— ТIаккха шун бригадо доаккхача тхах-м 3,5—4 эзар сега костюмаш ма хургйий.

—Иштта хул-кх. Бригадо дIалуш долча тхах совхозага 32 эзар сом доход кхоач. Иштта бе тха шолпегIбела «лаьуаькъама».

— Иштта тха цIена хилийта мишта вIаштIехьдоал дуьцаргдарий Iа?

— Къайла дихьа хIама дац са. Тхона дика йоаз оахош жа доаждеш йола даьгIенаш, цар тIе йоала буц. Тхах леташ йола бIеха буц йолча доаждец оаха уж, лореду цох. Цудухьа тха а хул цIена.

Жа даим лелаш хургдолаш хилийта гIорт тхо Iай чудоаккача хана жела наIараш йийлла хулийт оаха, жа шоаш дIачудаль. Из хул 30 градус шелал йолаш, чIоаггIа мукх хьакхаш кийча. Кхьча деношка жа шоаш жела долхац. ДIадахача Iай ши бийса мара жела лык кхаац тха жеа. Иштта жа бIехдаларах лоредаш хьахул тха цIена. Жа леладеча деррига а да лоархIаме. Оаха болх бу хIара жеэ Iаьхар бе беза яха принцип а йолаш. Бакъда, шиъ бича дикагIа да. ХIаьга Iобаь Iаьхар дийна биса беза. Из хилийтара жа леладечо дукха къахьега а долла хIама ший хиннаьа а де деза.

ТХОНА хетачох вайцига жа ма хулла хьалха бIаьсти дахкаш хилар толашагIа да. Цудухьа оаза цхьоалагIча октябре дIайолаю искусственни осеменени. ТIаккха жа дахк 25 февралера 20 марте кхачалца. Цу хана даь Iоахарий чIоагIан унахцIенен хул. ТеммагIа а тха дуккагIа долаш а хул уж. Дажа долелу шоай хиннахьа.

Оаха 1 октябре дIайолаю осеменени, цу хана жа дерстагIа кулендаь. Баьца тIе доаждаьчул тIехьагIа ардаш тIе доаждаду оаха уж. Ка болв ялет чуйцача, цул тIехьагIа хьажкIаш чуйцача ардаш тIе доаждаду. Цига дав фийгаш нийслу церна.

Осеменени аь жа дахка деадалча, уж лозадарахи кхерадаларахи лореду оаха. ХIана аьлча лозабаьча а кхерабаьча жийво баь Iаьхар унахцIена хилац. Наьхьа йиста дитад, къыча, жеца гаьна дIануьлац. Машино лозабар, жIаьв кхерабар чIоагIа Iотгъ жийна.

Дажа доладелча жела гаьна дака уж. Нагахъа санна жийво бежаш болча хана Iаьхар бой, тIаккха жий а цун Iаьхар а йIайхача дIачубуг.

— УнахцIена боацаш Iаьхар беш, бакьда, тIехьагIа лерттIа дегIабоагIаш нийслой моттигаш?

— Нагахъа иштта а хул. Бакъда иштта баь Iаьхар а балийтац оаха. Иштта Iаьхар бича жийна хургдолаш дIайза хий, гата, кхьдар лоаттаду, маргIургаш йикъа хилча, уж мукъаьйоах, массаж ю, цIенбу Iаьхар. ТIаккха из лерттIа сeдака а дийнбала а болалу.

— Цхьаболча жаIуша Iоахарий цIегIа лоаттаду, нагахьа санна жий шура кIезига йолаш а вIалла йоацаш хилча, жий балча. Из кхоаб бежан шурийца. Шун нийслой иштта?

— Нийслу. Бакъда оаха Iеттa шура хьокхац Iаьхара. Иштта биса Iаьхар кхьча жийх бокхийт оаха. Цо лерттIа дегI а даь. Иштта бокхабу оаха кхо аьхар цхьан жийво биче а. Кхо Iаьхар баь 20 жий хилар тха укх шера. Ши Iаьхар баь — 345. Цудухьа хиннад тха укх шера дукха Iоахарий. ХьатIадоагIача шера кхы а дукхагIа хилийта лоркI оаха.

— Шера тайп-тайпарча хенашка цьаьтарра кхоабий оаш жа? Мишта хул жа цу хенашка?

— Цьаьтарра кхабец. Кхоабане а. Цун ший бекьанаш да, боахаме кийчдеь тайп-тайпара доакъараш а долеш. Жа дахка доладале 2—2,5 бутт хьалха моана доакъар (силос) кIезигагIа лу оаха, дахка доладале 25 ди эшаш вIалла ца луш соцаду. ХIаьта 25 ди хьалха хIара жийна юкъарц лоаркIаш 300—400 грамм кен тела бокабу. Ши килограмм люцерна йол лу. Нагахьа санна йол ца хилча молла гIа а долаш дола ча лу. Тхьа кхера массаза а жена хьалхаша уха.

ШИЙЛАЧА хана, дажа арадахалехьа жена бешкарта йол тосс. Из лоархIаме да. Из ца дой мецбенна устагIа лаьттарча беьца тIаккхоадаргба, цох доалла лаьтта а тIехьа из дIаюргья. Цо жа цамогаш дергда, остадоахаргда. Цу хана жега молийта хий а ша беьца хилийта гIерт тхо.

— Iа ях, Гелани, ветеринари гIулакх Iомаду оаха, оашош IомадаьноI белха тIа пайда эций оаш?

— Эц. 1982 шера сай Iулцара паратиф яхача лозарах 205 Iаьхар белча, из Iомада волавелар со. Из харо новкъостал ду. ХIанз аз ейсе ю жена профилактика. Диктинулоз яха лазар жена кхийтача, цар дуоча хIаманца таблеткаш а эйий, дерба ду. Паратиф, сибирка яхача а жена зулена язьча а лазарашта дулъелара меький детт. Ког чурийххача, кхьдар хилча дерба ду. Карттера дер ший хиннаьа дерба дар да.

— Шун бригадо юкъе ма йоалаьйий хозрасчет. Фу пайда боал цох шоана а совхоза а!

— Хозрасчето дисциплине чIоагIъю, хIаравар коллективе бахьен бахктохаме хургволча оттаву, рузкъан кхом байт, къахьегама оасарле лакхъю, аьх шер а ю, цIенлаштта а йоакх. Низ ма кхоачча рузкъен кхом бе гIерт тхо. Масала, доакъара кхом бу ма могга дуккагIа жа деьгIенашка доажа а деш. Из жена шоашта унахцIена хул — хIаьта масса хана лелаш хул жа. Ардаш тIа жа доаждеш оаха церна эле еза концентраташ кхоаю.

Юкъера аьлча, бригада цхьа саг кIезигъеьй оаха. ХIанз 3 мара ваш. Вив волеш санна дIададоа гIулакх. Корта бохабу малар мала мукъадац тхо, мапара тIа а кхоц.

— ДоагIа елаш белгалдеслий из бахьен долаш!

— ДIадахача шера дика ахча хьажар тхона. Укх шера кхы а дуккагIа хургда. ХIанз аваьнсагIа хIара бетта бригада членно 140 сом эц. Деьча лоархIамаша зьеькох эр шу чакхдолаш бригадана кхы тIа а эланин 14 эзар сом премии кхоачаргхилар. Цул совгIа 132 Iаьхар а. Цу тайпара, ахча дика доагIа тхона. Масала, бригадир хилпарек терра аз эцаргда 5 эзар сом совгIа кхы тIа ахчан ях бIаь Iаьхари. Из да кхийола материальни моральни поощрени (совгIаташ, путевкаш, сай доалаьхарча хьайбашта лу доакъар, влет) йоацаш.

Цул совгIа, дог гIоздоаккхаш а къахьегаре хьинар айдеш а де карера-каре тела цIе бейрахх, вымпел, Сийлен грамота алар, дикадар оалаш газеташ тIе яздеш хилар, редакоца къайхавар, гелеавдане гойтар.

Низаки хьаькьалахи товенна ва, хьинарах виза ва коммунист Муцагов Гелани. Ший новкъостащца цхьана цо доккха къахьегама совгIат кийчду Коммунистически парте хургйолча XXVII съезда.

Цо кулгалдача бригадо пятилетка укх тIаххьарча шере луш йола еррига продукци планал тIех а.

Къамаьл дIаяздаьр **М. ПОЛАНКОЕВ.**

Лаьрхlар кхоачашдергда

«Южэнергохим з а щ и т а» яхача специализировании управлене кавказски участка коллективо шерра яхь йоаржаьй «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девнзагIа. Яхьо тIа-тIа дикагIа хулийт цо доахаш дола толамаш. Дерригача технико-экономически хьокхамий ах шера план 24 июне кхоачашъяьй цо. Оборудовани мукх ца яийтера тIадерзалаь дукха балхаш даьд участка болхлоша «Грозэнерго» районни энергетически управлене электроцентралашка, Чир-Юртовски заводе, фосфорий тух деча Дагестански заводе. Ер бутт бовлехьа плакагIа лаьрхIачул совгIа цар кхы а ши эзар сома балхаш дергда.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а ловцаш, белгалбаьнна дика къахьегаш ба укхаза болхлой Дикаев Ювсап, Бурдо Юрий, Гусев Валентин, Ахмедов Гази, кхы дукха бараш а.

Съезда сийленца накъахара участка коллективо доккхагIдола декхараш тIаийнаа укх шера плач ГОЭЛРО яхача ленински плана 65 шу дузача дента — 20 декабре кхоачаргъа.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

Бахьанаш ца а лехаш

Дукха ха йоацаш Карабулакерча бврзкъаш тегача ателье яха хилар со. цар бахача наха бытовой гIуланхаш мишта ду хьожаш. ДIатехнача гучадоал коллектив ший балха планах лоархIа ца еш хилар, МалагIа да цун бахьан, аьнна даьча хаттара жоп луш ателье заведующес З. Ф. Цечоевас аьлар:

— Объективни бахьанаш шортта да, бакъда керттерчарех лархIа дезаш дар кхоъ да. Хьалхара дар — болхлой чуIеш бола помещени йоагIана бесса Iан замалахьа йохьеш ца хилар. Шийлача помещене кулгаш дувла а луш хьаккхашта хIама тега вIаштIехь хилац тха. Цудухьа къахьегама овсарле а лоха хул. Из дош дукказа Сунженски райбыткомбината кулгалхошта хьалхашка кхихьад оаха. Бакъда ремонтни белхаш кистта чакхдоахаргда аьле мара дец хIама дац.

— Аз кхетадаьчох Iан шелало новкъарле яра бахьан долаш воча хьале дар шун гIуланхаш. ХIанз ахкан замалахьа фуд шоака Iаткъар.

— Тха хIамаш тегараца болх беш йола оборудован геттара тиша я, цудухьа дукхагIча даькъе болх юкъагIа бувл, — ткъарре Iонадар З. Ф. Цечоева.

Боккъалдар аьлча, аргIанара бахьан лехаш, тиша я яхаш цо хьалха тетташ хинна оборудовани къаьна а ала йиш йолаш а яцар. ХIанз а дукха предприятеш я къаьнарча техникаца Iалашъяь йоллашехьа, цунах бизза пайда а эцаш шоашта тIалетташ дола декхараш тIехкхоачашдеш хьайоагIаш.

Цхьаькха бахьан а даькхар ателье заведующе нага дукхагIа къердаш дола кIадаш лоа(а)дац тхона аьва.

Сона хетаргахьа ателье наха заказаш кIезига деш хилар субъективни бахьанашца дувза доагIа. Царех лархIа деш йиллача хана заказаш кхоачаш ца деш тIехьадахар, цхьаца гIалат долаш мара лерттIа барзкъа хьа ца тегаш, иштта балха ханах биэза пайда ца эцаш хилар, хIамаш тегараш балха хьабахка тIехьабувлар. Лоацца аьлча, бе доацаш тесса цар болх лелабар да паччахьалкхен планахи тIайнцача пекхарехи уж лоархIа ца бара лоархIамера бахьан. Цун цIенхаштта уйла йича бакъахьа яр ателье коллективо.

Ц. АУШЕВА,
тха штате йоаца корреспондент.

Iилман-техническа прогресс сихъяра дешаех йолча лекцей, докладий, беседай

ТЕМАТИКА

Моки социально-экономически дегIаклар сихделга — эгара хьалхара лоархIамегIара декхар.

Парте экономически политика керттера доа.

Iилман-технически прогресс сихъелга — вахаро дIадехар.

КIезигагIа рузкъа дIа а дохийташ лакхагIара доазонаш карадерзадар.

Инвестиционни а структурни а политика хувшаш тоаяра актуальни проблемаш.

Предприятеш техническа эргайоахаш кийчъяр — лоархIамегIара декхар.

Вай предприяте фу даьд дукха къахьегам эшача процессашта механизаци яра.

Болх беча предприятешта реконструкци яр — техническа политика лоархIамегIара лостам.

Iалама кхоачамехи бийдалахи рационально а комплексно а пайда эца хIара къахьегама коллективе.

ХIаман кхом бар — ерригача парте, дерригача халкъа гIулакх.

Вай къахьегама коллективе мишта кхоачашъю кхом бара задани?

Кхоачамаш кходар — инвестиционни политика керттерча лостамех цаI.

Iилман-технически прогрессо дIадехарашка хьежжа дола капитально гIишлош хьалъяра декхараш.

Iилман-технически революци чакхйоаккхачара машинаш хьаяра керттера лоархIам.

ХIанзара технологи — Iилман-технически прогресса — лоархIаме дакъа.

Информатика индустри Iилман-технически прогресс сихъяр.

Производство шеръелта, хIаназарча материальни дика лаьг царех пайда ацилгеп тоаделга — халкъа боахама эффективность лакхъяра хиланза даргдоаца хьал.

Арахьара торговли экономика эффективностана йола цун влияни.

Экспорта йола вай завода продукци.

Мишта пайда эц вай предприяте импортни оборудованех?

Продукце дикал — Iилман-техническа прогресса, къахьегама культурая дисциплинан объективни хьокхам.

Советски марка сий лорадара тIехьара къовсам — хIара предприяте, хIара къахьегамхочун гIулакх.

Iилма — общества хIама хьакхоIла боккха низ. Iилман-технически прогресс сихъяра тIехьарча къовсаме хьалхашкара моттиг.

Iилманна, техникана, производствана интеграци яра формаш эргальха тоаяр.

Фундаментальни Iилма лоархIамегIара декхараш.

Вузашкара Iилма — Iилман-технически прогресс сихъяра лоархIаме резерв.

Iилман-технически прогресс сихъяр — Iилманхой, инженерий, техникий патриотически декхар.

Iилман-технически прогресс сихъечара изобретателий рационализаторий декхараш.

Боахам лелабара механизм эргаькха тоаяра нах къаш.

Хозрасчет, экономически рычагаш стимулаши чIоагIъяр — лоархIаме халкъа боахама декхар.

Къахьегамах дIалур — коллективо баьча балхага хьежжа.

Вай коллективе къахьегам вIаштIехьбеккхара бригадни формаш дегIайоалаяр.

Iилман а инженерни а къахьегама — дакха общественни лоархIам.

Iилман-технически прогресс сихъеча хоалам беш я сага фактор.

Iилман-технически прогресс сихъяра кадрай терхам тIаберзабелга — хIанзарча хьалашкарча партийни балха керттера установка.

Тоае балха стиль, лакхбе кадрашкара хьадехарий боарам.

Iилман-технически прогресс сихъечара коммунистий авангардни лоархIам.

ЧIоагIъе творчески къахьегама атмосфера, ма могга дегIайоалае къахьегамхой инициатива.

Кагирхой хьакари кIама довзара хьаькъали — Iилман-технически прогрессана гIулакх дара.

Iилман-технически прогресс сихъелга идеологически Iалашдара накъаши методаши.

Халкъа хьал-таро лакхъелга — КПСС белха керттера маIан.

ДуккагIа фусамаш хьалъелга, унахцIено лораелга, дешар, Iилма, культура дегIаккхувлилга — КПСС социально-экономически политика магистральни лостамаш.

Империализма оагIорахьара тIема кхерам дегIабари моки лорабара ниа чIоагIбе безилгеи.

Вай вахара дерригача доакъошка порядоки организованности чIоагIъяра тIехьара къовсам — партийни организацеий къахьегама коллективай массе а хьнара декхар.

Халкъа дийна кхоллам — парте экономически политика керттера дешаш толаме къоастадергдилара тешал.

Толаме кхоачашъергья 1985 шера плани ерригача пятилетка заданеши.

КПСС XXVII съезда — даха ма доагIара накъагIо.

Редакцега письмо денад

Оаха гIо дех

Шоай белггала дакъа юкъахь садоводчески товарищеставай членаша моккха Кхечен программа кхоачашъеча. Цул совгIа бешамаш лелаяро аьттув лу къахьегамхошта мукъа ха пайдане дIаяхьа. Из, къьастта лоархIаме да тахан, вай мелари алкоголизманен духьалара къовсам чIоагIбаьча хана.

Дукха ха йоацаш КПСС ЦК Политбюро хиннача заседане коллективни бешамаш лелаяра зшар Iалашдар дувцача дена белгалдаьккхар бешамаш лелараша транспорт хулийтилга. Цхьабакъда, «Стройматериалы» яхача объединенерча хьахана къахьегаш болча бешамаш лелараша, вешта аьлча «ВАЗ» яхача автоцентр йолча моттигерча эзар совгIа волча садовода дог доахилга дац, хIанз а тIеъь транспорте.

Апа деза, городской объединени вIашагIъеллачул тIехьагIа садоводий гIулакхаш холуш тоаделар. Цудухьа тхо тийшедар укх шера-м бешамашка, дIа а юкъа цIа а кхувлаш автобусаш хургйолгах. Хьекхайкадир 1-ча апреле денз автобус лела йолалургйолга. Цул тIехьагIа из ха 13-ча апрелага кхачалца тIетъьккхар. Оттаьча маршрутах транспорт лела езаш яр микрорайонерча бешамашка кхачалца духхьал цхьан кIирандийнахьа. Кхетадеш дац, автобус кIиранденошка мара хIана хилац, садоводашта юкъа духхагIбереш — м пенсионереш ма бий. Уж хIара денна хул шоай участкашка. Цул совгIа балхаш тIе бола городо база нах а сайрийна цхьан - шин сахьета шоай бешамашка салала а ма ухий.

Цхьабакъда, садоводашта кIирандийнахье а вIаштIехьдалийтанзар транспортах пайда нийбе. ХIана аьлча, автобус графиках лелаянзар, вIалла ца йоагIаш а юсар. Цунах тийше Iа ймш йоацига кхета а даь, нах шоай тарлучча бесса дIаух бешамашка.

ТIаккха, дIакхувла пассажираш бац аьнна бахьан а даькта, автобус ца а ухийташ соцайир. Цул тIехьагIа хьанкайкадир 1-ча июне денз из массаза а хургйолаш я, аьнна. Бакъ хиланзар из а. Ткъо шу хьалха кхача бесса шоай ведараши корзинаши бе а дехка гIош ух садоводаш.

Садоводаш транспортаца тешшаме Iалашбара бакъахьа хургдар горисполкомон транспортни организацешта «Стройматериалы» яхача товариществе бешамашка дIауза автобус лелара тIехьожам лоаттабар диспетчерски пункта тIадуллара. ТIаккха ший безам бар леладаргдацар автобуса водителе. Оаха лоаргдер цхьа сахьат юкъ а йолаш Iуйрийна 2—3 рейс, сейрийна уж миссел рейсаш цо йича, нагахьа санна тешшаме ухаргйолга хайча.

Иштта мара къоасталургьяц проблема. Бешамаш лелавча наха лаьрхIа йола автобус ший маршруте тIара лоараагIа юргйоацаш даим гIалъомаш лоаттабе беза.

Х. МАГОМЕДОВ, А. БОКОВ, В. ЛЫКОВ, И. ГОРЕЧНЫЙ, ерригa а кулг яздьар «Стройматериалы» садоводческий товариществе членаш 14 саг.

Доазол дехьара

Шоай мехка социализм хьалъеча доакаш дола дукхагIдола толамаш йизза боккъо а йолаш ВIаши гIо дара Экономически Совета деш долчунца дувз Монголе къахьегамхоша. Азе аггара йоккхагIа йола «Эрденэт» яха горно-обогатительни комбинат, кIуасаши кога гIирси бу Улан-Баторера фабрикаш, МНР халкъа боахамера итташ кхьйола геттара лоархIаме объекташ — иштта да ди денгара ме довла дегIаухаш латтача вIаши гIулакхаш леладарах хьахулаш дар.

Геттара пайдане вIаши гIулакхаш леладара къаьгга дола тешал да Советски Союза гIонца хьалъеш йола Хутульски цементно-известкови комплекс. Из предприяти болх бе йолалургья 1988 шера. Ший проектни низага кхаьчачул тIехьагIа, хIаьта из хургья шера арахецаргйола 660 эзар тоннал совгIа продукци.

СУРТА ТIА: **Хутуле хьалъеш латтача комплексе къахьегаш бола советски монгольски специалисташ дагабувлаш латт шоай белхах.**

В. БУДАНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Кулгаш тIо ма кхуьвдаде Никарагуана!

ДУХХЬАЛ АГРЕССЕ НАЬКЪАГIА

Укх тIехьарча кIиракна Рейгана администраце чIоагIа низ бу американски конгресса, керда ассигнованеш — 14 миллион доллар ЦРУ-га гIолла «къайлагIарча» новкъостала никарагуански контрреволюционни группировкашта хьожделга цунга могадаита гIерташ.

Долчча бесса аьлча, уж 14 миллион конгрессе гIолла чакхъяккха гIертилга вхы хIама дац. Вашингтона гаьнна дIахора планаш къаила яхьара, моттийта кеп уеттаяр мара. ЦРУ-уга-м бIаьш миллионаш доллараш хулаш къайлагIара фондеш ма ший, вIалла Капитоле санкци йоацаш, ший белам болча бIехача гIулакха пайда эца йиш йолаш. Иштта сомосовцашта новкъостала я ультраэьттехьарчен ультраконсервативни лостамах йола тани-тай- [illegible] частни ассоциацеши объединенеши — «Кауза интересашна», «Никарагуанций американски ассоциаци», кубински эмигрантни организацеш, кхьираш. Алхха царгара дIадахача шера пасманашка кхьчад 17 миллион совгIа доллар. Iерттера да уж ассигнованеш чакхъяхарца Никарагуана тIатаIнлга чIоагIдара, суверенни паччахьалкхена духьала подрывной гIуланхаш леладелга аердара ший тайпара йола «карт - бланш» эца Рейгана администраци гIертилга.

Конгрессе из гIулакх чакх ца доалаш дисачул тIехьагIа, Рейгана администраци гIерт экономически блокадаца сандинистни халкъа революце садикъа. Дукха ха йоацаш Никарагуаца йохкар-эцар ца хилийтара эмбарго отталья вашингтонски администраце кулгалхочо, дIакъайлаб шин мехка юкъера фега гIеллара бувзам, американски порташка хьа чу ца доахийтаи сонадаьд никарагуански байрахх йола кемаш. Къам мукъадаьккхара Сандинистски фронта а Никарагуа революционни правительства а кулгалхоша белгал ма даккхара, США-с цу тайпара репрессивни санкцеш оттаяр. республикана тIемаца тIалатара йийчо яра баькха цхьаькха йог ба.

1979 шера сандинистски правительство мехкарча Iаьдала довл де эттача Вашингтоне чIоагIа раьза хиланзар. Революционни низаша йохайир. 40 совгIа шера ВIашагIкхийттача Штатий лакей хинна, цун корыстни экономически а политически а планаш хьаллоацаш лаьтта йоза сомосовски режим.

КIайча цIагIа, ЦРУ, Пентагоне хоаш дар Никарагуа революци дегIайоагIилга, къайлагIа а гучахьа а шоаш та могар дир цар США-ана мутIахьа йола диктатура ца йохийта. КъайлагIа Никарагуарча гIуланхашта Вашингтон юкъегIертилга дIадоладеннадар мехкара ведда Сомоса дIа а вахалехьа, мукIарал ду американски журнала «Ньюсуик». Цхьабакъда, КIайча цIагIарча политиканаштеи Лэнглерча «потешгеи» цхьакхья а хIама де ма ганзар кортмукъаленна тIехья майра къовсам лоаттабеча халкъа. Вашингтоно герпаца хьая а йоацаш реакци дегIорца революци кхатоха гIертарех, итташ эзараш кортмукъален къовсамхой боабарах хIама ца хулаш, халкъо тIера Iоккхосар шийна гоама йола диктатура, прогрессивни хувцамаш доладелар мехка.

Никарагуа кердача новкъа ерзари чIоагIа раьза хиланзар США монополистически гIоараш. Вашингтона чекашкара араьнича «Юкъерча Америкерен Куберен американски политика. 1984 финансови шу а юкъедоагIаш: итогови документ» цIи йолча геттара къайлагIарча доклада тIа шин тайпара кхетаде йиш йоацаш аьнна цу регионе къайлагIа леладу, подрывной гIуланхаш чIоагIде лаьрхIа хиларах: «Стратегически плане Кубана тара йола паччахьалкхенаш Юкъерча Америке кхы ца хилийтар да вайна чIоаггIа эшар...».

США экспансионистски политика керттера низ а хинна дIааттаб Лэнглера «плащеи шалтеи рыцараш». Рейгана духхьал хьанхайнадаьд Никарагуа, Сальвадоре, Гватемале, Латински Америка кхьча мехкашка революционни низашта духьала къайлагIа гIулакхаш кийчде а чакхдаха а ЦРУ «боньо» хилар. «Iаьдала балха цхьа дакъа да къайлагIара гIулакхаш а. — боах цо. — КъайлагIа леладеча гIулакхашца дикагIа Iалашдулургда ший хьашташ, аьнна мехка хете, цун боньо я уж чакхдаха».

ХIанз Гондурасера американски посольство боккъонца шпионий бIи а хинна дIааттай. Посольства болхлошта къайлагIа тIадиллад Никарагуа керда кулгалхой лаьрхIа бовзилга, кхерамца а хьастарца а Вашингтона гоама йола социально - экономически эргалоний курс царга хувцийтилга. Цу тIехьа къьастта чIоагIа къахьегаш ба Лэнглера «дипломаташ». ТIалатара плацдарм йолча Гондурасе, гучахьа шоай бIеха болх беш ба бIаьш ЦРУ сотрудникаш, американски тIема советникаш, инструктораш, диверсей специалисташ. Из ерригa «шпионий ордин» алхха цхьан керттерча гIулакха лаьрхIа я — сандинистски правительства болх толхабе, моки Вашингтона хьашт долча наькъа тIа баккха. Шантаж, провокацехи кIама ца хулача, къьастъкъастача наха духьала террор йолаю. Никарагуа чурча гIулакхий министерства подлиутиравлене начальника Омара Кабесаса яхачох, къам мукъадаьккхара Сандинистски фронта кулгалхой Даниэль Ортега, Томас Боркха боабара плаи я ЦРУ дукхача хана дена. КIезигагIа але 30 тайпара царех хIаравар вера кийчъяь варианташ я Лэнгле. Укх тIехьарча дикъ шера Никарагуа чурча гIулакхий министерства организацо йохаьяй 80 совгIа Сандинистски фронта лидераш боабе лаьрхIа хинна заговораши планаши.

Никарагуана духьала подрывной гIулакхаш чакхдахара американски спецслужбаша керттера лоархI сомосовцаш. Юкъерча Америка оргIагача мIингарика байдда дIабахачара контрреволюционераш лаьрххIа хьагулбеш, шекъаьсттача лагерашка уж кийчбеш я Лэнгли. Никарагуански патриоташка кхаьчача дуккхача документаша тешал ду. байдда дIабахача сомосовций тIема группаш вIашагIйохкилгеи уж говзаца Iалашъелгеи шерра леладеш хилара. Из болх дIахьо США а Гондураса а доазонтIарча итташ лагерашка.

Американски Эн-би-си телекомпание Гондурасерча цхьан «контрасай» лагерерча репортажа тIа йоахар: «США Центральни разведывательни управлене мах телаши кийчлаьи дола низаш дика Iалашдаь, Iомадаьи герз долаши да». «Нью - Йорк таймс» деча тешалах, ЦРУ-с хIанзалехьа дIадахьийтад 80 совгIа миллион доллар Никарагуана духьаларча къайлагIча тIемага. Мехка президента Даниэль Ортегас яхачох, террорен геноциден политика хIалакъю тахан Никарагуа. Малхбузерча пресса мукIарал дечох 15—18 эзар гаргга саг юкъевоагIаш йолча контрреволюционни бандаех пайда эц Вашингтоно мехкара нах боабайташ, хIамаш йохайташ. Дукха ха йоацаш хьахайнад, «контрасай» мугIараш шозза совдахен контрреволюце байракха кIал 50 эзарга кхоачаш бандиташ вIашагIтохен лерхIаш ЦРУ йолга. Из де лерхIаш хилара тешал ду, английска кепайоазоно белгалдоаккхачох, США конгрессе даьхьийтача «КIайча цIен къайлагIарча документо». Цу дукха нах юкъебоагIаш йолча бандитски отрядаша дуккхаза тIалатараш даьд доазон йистерча нах бахача моттигашта; цар доаду бераш, кхалнах, хьехархой, лораш, йохаю школаш, больницаш, кхачин продуктай складаш.

БархI эзарнел дIатIехбаьнаб преступникаша боабаь нах, хIаьта мехка боахама даь зе бIаьш миллионаш доллараш хул.

Духхьал тIемаца Никарагуана тIалатара планаш кийчъеш ба Вашингтоне. 1983 шу чакхдоалаш ЦРУ-и Пентагона спецашен кийчъяь «Пегас» яха операци я гондурасски, сальвадорски, гватемальски герзашца кийчдаь низаш а, иштта Гондурасерей Коста - Рикерен митежникий бандаш а цхьатарра тIалата лаьрхIа. ТIалатар доладелча уж низаш хьаллоацаш хилийта лаьрхIад американски тIема-форда а тIема-фегари а низаш. ДIадаха шу чакхдоалаш. Малхбузехьарча ахдуьнен гIулакхашта йолча Совета американски общественни организаце тешал дечох, Вашингтоне кийтъяьй республикана тIалатара керда детальни план. Американски военщина ца чакхъяккха лерхI шоаш Никарагуаи Гондурасен доазон тIа инциденташ кийчдаь, е «мехка чухь кегари вIашагIлетараши да». — аьнна доаца бахьан а оттадаь.

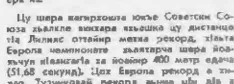
Шоай агрессивни уйлаш лечкъаьц Вашингтоне. „Никарагуа доазонна юке США-с чакхйоах йоккхий провокационни маневраш, шоай «тIема низ» дIагойташ. Алхха укх тIехьарча кхаь шера ВIашагIкхийттача Штаташа Гондурасаца цхьана 12 тIалатара репетици яьй, цига дакъа лоацаш 30 эзар совгIа американски салтий эпсараши а болаш. Укх тIехьарча хана къьастта дукхагIа лелаьяннай Никарагуа доазон тIа разведка еш йола американски самолеташ. ВIалла эхь ца хеташ дувц КIайча цIено сий доацача «гренадски хьисапа» шоаш укхаза тIалата лаьрхIа хиларах. Ца хоьш мукIарал даьдац хьалха хиннача ЦРУ директора С. Тернера. Вашингтоно Никарагуаца леладу гIулакхаш — паччахьалкхен терроризм, — я аьнна.

Цхьабакъда, никарагуански халкъа керда вахар хьалдеча новкъарле е гIерташ йола США планаш юххера еха дIаяргйолаш я. Американски президент хиннача Вудро Вильсона аьнна «эскара новкъосталца революционни болам соцабе гIертилга, Iаьрка хий новраца соцаде гIертарах тара да». — аьнна. Вашингтоне, гучох, цох бицбеннаб.

Виктор БАШКИН.
(АПН).

СПОРТИВНИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ

Спортсменех дола дувцараш

Хала яьккха лакхале

Малх хьежаш, хоза денад ди. Iаламо баьццара дуьхар тIедйийна, къоьжанна латт гаьнаш. Гаьнкара дика къовсталуш ба тайп-тайпара бесаш дола мейкаш тIаюхха, тренировкашка арабаьнна спортсменаш. Новосельцева-Тузникова Лилия айзар сона гаьна яле а. Куц дола, сийна костюм тIаюхаш йола из, дегIа меьженаш мукъайолаш разминка еш йоаллар адара баьча наькъалга тIа. Цул тIехьагIа: сиха, дегI геттара дайга де аьнна кетийташ едар из. Цхьабакъда, иштта ада Iомавалара эзараш сахьеташ дIаденнад цо.

Школа ухаш, геттара эIамига йолча хана, Тузниковас (из я цун йоI йолаш хинна тайпан цIи) байдача шийл хьалхабелийтецар кIаьнкаш, кхувсалуш хилча а из гаьнагIа кхоссалора. Цо дийшача Грознерча № 7 йолча школа физрукаше а эийра говзал йола йиIиг. ХIаьта, тренер Яковлева Раиса Стефановна яйгача атлетика занятешка ухаргдола бераш дIаэхде школе еча физрука Лищук Анатолий Николаевича могаю Лилия. Иштта, шийтта шу даьнне йиIиг духхьашта кхоач «Трудовые резервы» яхача ДСО спортивни зале, цу хана цхьаьннена а дегадецар цох вай мехка чемпионка хург ма йий аьнна. Укхаза дерригаа дозалу цунна. Нахаца дIайийна йолча цо хьоашал тосс групперча йиIигашца. Бакъда, цу хана из чIоагIа хьегар, цо тамаш йора яйгача атлетика цхьацца толамаш даьха болча бокккагIболча шийн нешех. Уж удеш бIаргаьбайча Лилияс оалаш хиннад: «Сона хоаргдий-хьогI иштта сиха ада Iомавла!».

Цо тренировкашта дIалу дукхха ха, цIенхаштта теркам тIа а бохийташ кареерзайора адара техника. Цул тIехьагIа, шийн дийтта шу даьлча йиIигах хул спорта мастерала кандидат. Из бар Лилияс спортивни вахаре эггара хьалха баьнна толам.

Цхьа дико оамал йолаш я из. Шийна хьалкешка оттадаь декхар кхоачашдаь ца йоаллаше а цхьаькха а декхар оттаду цо, цунга кхача чIоагIа безам а болаш. Цунна бIаргагу кхы а чоалханегIа, дукхагIа низаш дIадехаргдола урхенаш. Иштта дIахьалкешкахьа ухаш йола йиIиг шийн пхийтта шу даьлча кхоач «ДоттагIал» яхача Чехословаке хиннача кагирхой дунен халкъешта юкъерча яхьешка. Цига хьалхара моттиг йоаккх Грознерча къоначо спортсменка. Пхи бIаь метр 51,89 секунда йод из. Из хе 1979 шера созоне Европа кагирхоша гойтараштa юкъе эггара дикагIа яр. ЛаьрхкIа йола призи котъяьлначун цIин хьаьаш цIаера из.

Цу шера кагирхоша юкъе Советски Союза хьалхле вокхара яхьешка цу дистанцо тIа Лилияс оттайир мехка рекорд, хIаьта Европа чемпионате хьаьтарча шера йоаьчул кIезигагIа ха йоайир 400 метр едача (51,68 секунд). Цох Европа рекорд а хилар, Тузниковай рекорд аьнна цIи дIа а яхар. ЙоIа елар СССР спорта мастера цIи.

Шийн спортивни вахаре хиннача, чIоагIа са теркам тIаэзача цхьан кIамах дийцар сона спортсменка.

Донецке америкасин мехкерашца эстафете къовсалуш хиннаб вай мехкахой, царна юкъе хиний Грознера йоI а. Американка шийл къалхаьнначa Лилийн кога кIоажо тIа ког лейзаб, цхоош хинна а хила мег. Цул тIехьагIа дукха за мынаяле а сетийна Iе магац цун из дагадехача. ЧIоагIа Iа а хийтта голингаш йохаь хиний Тузниковай, цхьабакъда дерригаа низаш ура а оттадаь финише ена из, команда кIал а ца юташ. Цул тIехьагIа дукха за яле мехка хьалхле вокхера яхьашка йода из. Чоа бокъонца йийрза хинняц, еца а лазара са а детташ керда рекордаш уттаю цо юха а, дакъа лаца ихай Франце, Итале, Мексике, Кубе, Европа а Америка а кхыча мехкашка хинача яхьешка.

1982 шера Тузниковай вахаре йоарxIама событи хул — из маьре йода яйгача атлетикаx спортсмен волча, десятиборцага Новосельцев Анатолега. Цхьан классе дийшад цар школе, цхьана яьккхай педагогически училище, эIанз шаьнха а педагогически института студенташ ба. Цхьа шу доаллаше а йиIиг Инна хьахнилча дукхачарна хетар Лилий спортивни никъ чакхбала гаргагIерлаб аьнна. Цхьабакъда, спортсменка ше а тренер а дог тийша хиннаб йоккхагIйола котелонаш кхы хьалхешнахье хилaрех. Уж гIалат а баланзар. ЭIамига бер дале а шийна зала дале а тренировкаш а йолалу из юха а. СССР чемпионат Москве хила ах шу соагIа ка йисаяр. Цу лоацача хана юха меттаоттае езар шийн спортивни «форма». Цо цига дакъа а лоац, дакъа лоацалал соагIа, цох бронзови призер а хул. Из дар соакка Iай. ХIаьта, аьхкий Киеве хиннача Знаменскийгар вежарий приз яккхаре Ерригсоюзни турнире Лилияс кхоачашъю дунен халкъаштa юкъерча класса спорта мастера норматив. Пхи бIаь метр дистанца тIа 0,22 секунд кIезигагIа ха йоайир цо норматива йоагIачул.

Из лекхара цIи ше лелайора аьнна эIалла а шийн оамалашта хуьцаеннаяц Новосельцева-Тузникова, хьалха санна курал йоацаш, наха чIоагIа тIера а Iимерза а я. Бокхача сакъердамца дакъа лоац цо вай городе хулача кроссашка а эстафеташка а.

Цу тайпара спортсменка шийн городе, шийн группа хилар лоаргдар цIи хезача тренераш а, из кхыча городашка ехаш моттигаш а хиннай. Цхьабакъда, шийна хьамсарча, ше кхийнача мехкацара къаста безам бац спортсменка. Из эIалла къаста дага а ец юххьенца дена шийн хьехамча йолаш хьайоагIача, тIаьна РСФСР заслуженни тренер йолча Р. С. Яковлевайцара. Цунна чIоагIа езе шийн республикера «Трудовые резервы» яха ДСО.

Ер шу дIадолалуш Кишиневерча нава яйга атлетически манежа бIаргаийра май мехкаво. Цига цо 400 метр дистанце тIа тIехьайитар соахкаре СССР чемпионка Пинегина Мария. Торжественни хьале Грознерча спортсменкена елар мехка чемпионка дошо медаль.

Дукха нарагIдаьннад спортсменкана, цхьабакъда хьалзашлахье кхы а дукхагIа декхараш де Лилияс кхоачашде лаьрхIаш.

Т. СОКОЛОВА.

ФУТБОЛ

Укх денощка Грознерча С. Орджоникидзе цIерагIча стадиона тIа «Терек» къовсалер хьалхарча лигe йолча Орджоникидзерча «Спартакаца», из дар укх шерара СССР кубок яккхара юкъедода ловзар.

Из яхь сон чIоагIа ира моттигаш нийслуш чакхъяьлар ала йиш яц. Цхьабакъда, хIара футболиста говзал миштай дика хьагойташ хилар из. Массаза а санна, хьинар долаш, дика ловзар грозненец А. Синько. Уж дешаш ала мегаргда У. Садаевхи Т. Велидовхи. Цхьаккха гIалат ца доалийташ чакхбаьлар обороне ловзаш бола «Терека» футболисташ а. Бакъда, эггара чIоагIагIа хоаставе воагIа вратарь Колосов. Шозза-кхозза кIалхаръяьккхар цо «Терек» хила тарлуча голах, техача пенальтех а цхьа бургаш хьалаьлар.

Цхьаккха кот ца волаш чакхдоалаш хилац СССР кубок яккхара ловзараш. Шин таймах лайзача шаккхе а команда аьттув балац цхьа бургац чутоха. Нхы а ах сахьата лайзача счет 0:0 хиларах, пенальтеш тох. Цига грозненцаш тIех а хул. Счет 4:3 йолаш котъяьлар «Терек».

Т. ДИКАЕВ.

Дукха ха йоацаш город Волгограде хилар езача атлетиках йола мехка чемпионат. Докхий толамаш даьхар цига дакъа лаьцача, вай республике вовзаш волча тренера Кодзоев ИбраьхIама кхебеча штангисташа. Чемпионаш а хинна шIабаьккхар И. Арсманови М. Седаеви.

Цул соагIа цу чемпионата дото призер хилар А. Товсултановх а.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) мехка чемпион И. Арсаманов, тренер И. Кодзоев, мехка чемпион М. Седаев.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Кагирхой къовсалуш ба

Коталон 40 шу дизара хетаяь спартакиада хилар Назране спорта ялх тайпах. Из чакхъяьккхар яр Назрановски района спорткомитет, районо, райвоенкомати ДОСААФ-а комитети. Цига дакъа лаьцача шийтта коллектива юкъе толаш а хулаш хьалхара моттиг яьккхар 307 очко йолча совхоз - техникума коллективо, шоллагIа моттиг Гамурзиеверча № 2 йолча юкъерча школа спортсменашка кхаьчар, кхоалагIа хилар СГПТУ-14 команда.

Из спартакиада хьалхара этап яр. Цу яхьаша дикка новкъостал ду ма хулла дукхагIбола кагирхой физкультурай спортаа юкъеозача лаькъе, къьастта а эскаре баха безачи кагирхой унахцIено чIоагIъяра, шиэ болаш хилийтара.

Б. ДАХКИЛЬГОВ.

ДОВЗАШ ХУРГДА ВАЙ

(Волгоградски музыкальни театра гастролех)

Миштa дувцаргда Ф. Легара, И. Штрауса, И. Кальмана музыках, миштa яздергда цар турпалхой хозалах, баракъах, малагIча делашца аргда уж миштa бах, сено гIадбуг, шоейла миштa безалу, уж миштa халхабувл, миштa доах цар иллеш, из дерригa довза зритель хила веза. ТIаккха хьахул цIей, доккха а хьамсара а оперетта цIей.

Оперетта — из йовзаш йола йовзаш йоацар.

Бокхъалдар аьлча, атта нийслургвац «Монмартра фиалкаш», «Самукъа жеро», «Цыган-премьер», «Бургдолг» яхача опереттай цIи хеза йовзаш йола ареш, дуэташ ца хоаш вола саг.

Малав вайх, вай лел-лелача дагахьа «Карамбалета, карамбалета!..» яха ари ца лохкаш?.. Бакъда, мел дика уж оперетташ йовзаш хиларагIа, Iе сатем боацаш, вIашиIехьдолча хана, юха а хозахеташ цу спектаклашка хьажа, цига доахача иллешка ладувгIа вайх хIаравар вода.

ЦхьоалагIча юле В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецe шийн гастролеш дIаиолаеча Волгоградски музыкальни комеде театра репертуария афише я моллагIча аудиторена езалургйолаш йола спектаклаш. Укхаза я классически оперетта, мюзикл, музыкальни комеди. М. Шолохова, Б. Шоу, Ж.-Б. Мольера, Д. Патрика произведенеех йола спектаклаш.

Сийлахь - боккха Даймехка тIом болча шерашка советски наьха деналерча гIулакхех, Сталинград лораеш хинварий турпалах дувц «Иллеш доах сталинградцаша» яхача спектакло.

Вай ханара мелодеш а ритмаш а езараштa лаьрхIа я М. Самойлова «Американски комеди» яха джаз-комеди, «Къаьнарча ханара сабаре вальс» яха лирически комеди. Царех я композитора В. Лебедева «Кхалсаг лахалаш» яха оперетта а.

Эггара эIамагIа болча грозненцашта театро гойтаргба «Кхо Иван» яха Г. Гладкова музыкальни фаьлг.

Нохч-ГIалгIайчен столице — город Грозне Волгоградски музыкальни театра гастроле йоаккхача хана зрителашта бовзаргба, байза ца Iеш, беза а лургба аьнна хет сона, тха дикагIа болча солистий Российски Федерацe халкъа артистий В. Власински, Т. Папиний, В. Живага, РСФСР заслуженни артистий М. Галимхановай, Н. Данилиний, М. Таубе, Г. Семенова, Ю. Чиркина, З. Силкиний, артистий Г. Дашлина, Т. Королевай, В. Гученкова, Н. Леонова, А. Гончаровай, В. Жданова, кхычар кхоллам. Безалургба тха къона солистий Е. Золотникова, В. Семина, А. Фалькин, А. Кутявин, Н. Климаков.

Тхо тешаш да Грознерча зрителаца тха хургдола вIашагIкхетар тхона а царна а сакъердам хулаш а пайда луш а чакхдаргхиларах.

Тхо хьежаш да хьога, тха хьамсара зритель!

Н. РОЙТБЕРГ,
литературни дакъа театра кертерча режиссера помощник.

СУРТА ТIА: «Цыган-премьер» яхача спектаклера сцена. Довзаш ба артисташ (аьрдехьара аьттехьа) В. Жданов, Н. Третьяков, Т. Королева.

СУДА ЗАЛЕРА

Бекарг санна яьхай...

Нана.. Дуьнен тIа эггара кхоачарагIа йола саг. Цун оаз хезача сийрдабоал бера бIарг, вокхвачун а дог тоалу. Цох тешаш, массаза а цун йовхалга сатувсаш хул вай. Нана уллув хилча деррига дуьнен да волаш санна хет бера. Докхa хилча а диццац вайна наьна доаш, эздел долаш, къахьегаш хилла, яхаш цо даь хьекар.

Дийна мел долча хIамайна шоай тIехье елаш хилча, тамаш хет шийн бераш дицденна, дегIа тоам беш цаьна лела, аьнна хьахезачо. Хала хете а цу тайпара дола хIама юкъ-юкъе нийслуш а моттигаш я.

Къона, дегIаца шиъболаш кхалсаг я Карабулаке яхаш йола Цечоева Дадаьбика Мадина. Кхо бер да цун. Цхьабакъда, наьна йовхал, цунгара дика кIеанга бIаргадайнад царна. Iурра-саррахьа цар фу дуъ, уж мича Iодувш-хьалгIовтт хьажа кхоа ца еш, дуаш-молаш, шийн дегIа бола тоам лохаш лийнай из.

Хоаш ца хилара, даарамалара ахча эш, из болх ца бича, къа ца хьийгача хулаш дац. ХIаьта Мадинайна хетачох, болх бе безараш лай ба. Балхах дIатеха шийн кIай кулгаш бIаьхде безам болаш хиннац из. Ха йоацача хана цIагIа чукхувлача нaхa ета гIараша, таташа шоаш фу дергда ца хоаш, ворзагIбаьхa къувлабеш хиннаб лоалахой.

ТIеххьара а ахча кховча денна, даар-малар лаьгIделча шийн новкъостаьца къоал де лаьрхIар Цечоевас. Из гуча а даьнна 1982 шера цунна ши шу суд йир. Цун берех къахийтта чу ца а йоллаш, условни суд а нь йитар из цу хана. Харцахьара никъ бита, шийн тезалга хьажа ха елар цунна къахетаме долча вай законаша. Цхьабакъда, тоаяла дагахиннацар Цечоева. Хьалха санна молаш яр, болх бе тигаьзар, шийн дезалга хьожаш пцар. Iаьдало береашта хьожадаь ахча а царга дIа ца кхоачийташ дуар.

Кхаьнена довгIа 60 сом кIезига долаш, шозлагIа а ауламерча наькъ тIа йоал из. Пачхьалкхен киса кховла безам болаш документашта подделка ю цо. ХIаьта нанна иззамо хIама де дагадохар тамаш йолаш да даьр а. 1984 шера 20-ча марта диълагIа бер даьд аьнна свидетельство ду цунна. Массехк бутт баьл ча из бер деннад. Хала хIама да из нанна. Цхьабакъда, Мадина-м йоханзар. Шендаь дIадоадир бер кхалхарах дола йоазув, цул тIехьагIа райсобесе заявлени елар диъладгIдолча бера пособи хьожадар дехаш.

Иштта фиктивни документаш вIаштIехьдаьха, да воацаш диъ бер кхедеш нана я со аьнна, бетта бетта 80 сом ахча хьайдора цо.

Из тийна болх гуча ца боалаш цхьа юкъ яьлпай. Цхьабакъда, цкъа ше Iомадаьр дита лоаш хилазар М. Цечоева. Хьалха санна дуаш-молаш яр, цхьаннахьа болх бацар, доал доацаш дитадар бераш. ШозлагIа суда хьалхашка эттар из. Пачхьалкхен документаш тох а даь, харцахьа ахча ийдарах цунна чуяла ши шу суд йир. ХIанз ше леладаьчун уйла е ха я бекарга хьисапе яхаш хиннача МадинайгIа.

Из доагIаш а нийса а даь хIама да. Береш а, цул Iозахах кIаххарадаьннё, хIанз хьадийнлуш доагIа. Пачхьалкхено шийла дIатIайнад цар йоакхо елга.

Дош дийца даьнна дале а, уйла яйташ цхьаькха да. Нах боацача мехка яьхаяц М. Цечоева, гоннахьарчарна ца гуш леладаьдац цо уж нийрча гIулакхаш. Цо леладаьр хоаш хиннилга хьахьоах поселкови Совета цунна еннача характеристикo: «Во дар мара дика дар цунгара бIаргадайнадац. Яхара хьисап аморальни да цун. Ха йоацача хана нах чукхувл, цхьаннахьа балха яц...» БIарчча оагIон тIа Iодагарду цунах доахна гIалаташ.

Укхаза хаттар отт: «Из дерригa а хоаш хилча, фу деш хиннад моттигера Iаьдал, балха йоацаш из сенах ях хIаша хьежабац советски а партийни а органий кулгалхой?»

Цечоевас леладаьча йирчча гIулакхах бехк тIера а баьккха, кхычарна из дIатIабелла даь хаттар дац из? Цу тайпара хIама кхы ца хилийта, нана дийна йоллаше а берех бой ца хилийта дуцаш да из.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Редактор **О. Б. ГАДАБОРШЕВ.**

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ МУЗЫКАЛЬНИ УЧИЛИЩА ДIАКХАЙКАДУ

1985 — 1986 ДЕШАРА ШЕРА ДИЙНАХЬАРЧА ОТДЕЛЕНЕ ДЕШАРХОЙ ДIАИЯБЕШ ХИЛАРАХ УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ:

Фортепьяно.

Мерзаш дола инструменташ — чIондарг, альт, виолончель, контрабас.

Духовой инструменташ — тромбон, труба, валторна, флейта, туба, зурна, хIама тIехьташ лохкаш йола халкъа инструменташ.

Халкъа инструменташ — баян, домра, балалайка, дечиг-пондар, атух-пондар, кьехата пондар.

Хоровой дирижировани яр.

Илли алар.

Музыкальни теори.

ДЕШАРА ХА 4 ШУ

Училище кийчбу берий музыкальни школайн юкъара дешар дешира школайн преподавателаш, музыканташ-исполнителаш, вокально-хоровой ансамблийн оркестрийн артисташ, музыкальни самодеятельноста кулгалхой.

Музыкальни училище дIаац 14 шерагара 30 шерага кхаьча нах (вокальни отделене деша оттараш 18 шу даьлча дезa) йиза йоацача юкъерча е юкъерча школа боараме дийша а болаш деша оттара экзаменаш толаме дIаенараш.

Хоровой дирижировани яра, фортепьяно, мерзаш долчеи халкъийн инструменташ, музыка теория Iомаяра йолча специальностех деша оттараш музыкальни школа йистельккха хила беза.

Деша оттара экзаменаш дIаду 6-ча июне деиз 20 июне кхаччалца.

а) специальностах;

б) сольфеджиох музыкальни грамотах;

в) эрсий меттахи (диктант) эрсий меттаи литератураи (багах дувцаш) юкъера йоацача школа боараме;

г) эрсий меттахи литературахи (сочинени), СССР историех (багах дувцаш) юкъерча школа боараме.

Деша оттара заявленеш чутел директора цIерагIа цаI йолча формагIа 1 июне деиз 5 июне кхаччалца.

Заявленеца цхьана чулу:

1) юкъера йоаца школа яккхарах дола тешал е аттестат (хьадениар).

2) унахцIеноах № 086/у йола медицински справка.

3) къахьегама книжка тIара даь йоазув.

4) диъ сурт.

Деша оттара экзамений еррнгача предметех йола консультацеш ергъя 25-ча июне деиз 30 июне кхаччалца.

Дешара заведене деша оттара баьхкараша хьа ма боагIа хьахьонх ваь хиларах дола тешал е паспорт, тIема билет (тIема декхараш кхоачашде декхарийла бараша) е приписной тешал (эскаре гIулакх де баха ха кхаьчараша).

Училище дIайийцараш юкъерча основанех стипендеца Iалашбу.

ЭШАР ХАТТА ИИШ Я УКХ АДРЕСАГIА: г. Грозный, В. Терешковой, ул. 2. Телефонаш: 3-36-67; 3-58-93.

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Документальни фильмаш.
9.10 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
10.10 — «ХьатIадоагIача бIаьшеренна». Художественни фильм, 2-гIа сери.
11.15 — РСФСР халкъа артиста Н. Некрасова кулгалдеш оттадаь эрсий халкъа инструментий Академически оркестра концерт.
12.20 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Социалистически мехкий документальни фильмаш: «Комсаш керамиген» (СССР), «Фильма дIадоадар» (СРР), «Оршаньшаг» (ВНР), «Еннарча дийнлу Хюэ» (СРВ).
15.30 — «Хар — низ», Тележурнал.
16.55 — «Кердадараш».
16.20 — Фильм — берашта. «Кортик». 3-гIа сери.
17.30 — «Ши вIашагIкхетар — ши портрет». Телеочерк.
17.55 — М. Брух. Оркестрцарча чIондарган альтанен дола концерт.
18.15 — «Саги законй».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «ГIургIажа бедарг» яхача мультфильма премьера.
19.10 — «Сихал лакхеш — «Моттиге вIаштIехьдоаких» яхача циклацара. Промышленности юрта боахамен Iилматехнически прогресс сихьерах Волгоградски областерча советски партийни организацей балха опытах.
19.55 — «ХьатIадоагIача бIаьшеренна» яха художественни фильм. 3-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Театральни вешуараш. «Опыт, говзал, дог айдаар». ССР Союза Пачхьалкхен академически ЭIамагIча театре гIорбаьнна болча сцена говзанчах дувц СССР халкъа артиста Н. Анненкова.
22.50 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Безама тешаме». Iилма-довзийтара фильм.
8.35 — «Хьа сурт-сибат» Фильма-концерт.
9.00 — Школьникашта — анатомехи гигиенехи.
9.30 — «Отрар-Сазы» яхача Казахски фольклорни этнографически оркестра концерт.
10.05 — Вьетнама теннмий традиционни театр. 2-гIа передача.
10.35 — «Иза дьухкьяш» хургдолаш».
11.05 — Испански мотт.
11.35 — «КхоалагIдар денадац». Субтитраш дола художественни фильм. 1-гIа сери.
12.40 — Къулбаседа - Хiарминен телевидене студе программа.
13.40 — Шоай лоIамах болча къовсамах йола СССР чемпионат. Якутера передача.
14.10 — Шахматни школа.
14.40 — Хи чу кхувсабаларах йола СССР чемпионат. Тбилисера передача.
15.10 — «Кердадараш».
16.40 — Документальни фильмаш.
17.05 — Дезалера педагогика.
17.30 — «Шоана, дай-ноаной» (нохчий меттала).
18.00 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.20 — Цхьан политден итогашка.
18.45 — «Гаьнара Малхбоале», Киножурнал.
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Динамо» (Тбилиси). «Динамо» (Минск) — «Спартак». Перерыв йолча хана (19.45) — Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.45 — «Баьццара город». Телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Аьхха шиъ цхьана». Художественни фильм.
22.50 — «Дерригa 24 ди». Iилма-довзийтара фильм.

28 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Буратино выставка».
9.00 — Документальни фильмаш.
9.20 — Иллеш оал СССР халкъа артисткас М. Мордасовас.
10.05 — «Школьни реформа» 2-гIа шу. Дакъа лоацаш ва СССР профтехобразование Госкомитета председатель И. А. Петровичев, СССР АПН академик С. Я. Батышев.
10.35 — «ХьатIадоагIача бIаьшеренна». Художественни фильм, 3-гIа сери.
11.40 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Пятилетка — хIаране гIулакх». Документальни фильмаш. «Интенсификаци-86», «Пехама массазаш деношь».
15.25 — «Эрсий мотта Iуъмахь».
15.55 — «Кердадараш».
16.00 — Фильм — берашта. «Чайтонги, кIаьнки кхыбараш». 1-гIа фильм — «Лоаца вIашагIкхетар».
16.30 — «Подмосковни юрта тахана кхоанен».
17.00 — Ф. Шопен — Оркестрцарча фортепьянона дола концерт. ДIалокх Данг Тховй Шонен (Вьетнам), Словацки филармоне симфонически оркестром. ЧССР-ера передача.
17.45 — 1905 — 1907 шш. Росce хиннача революце 80 шу дизара. «Броненосеца тIара цIе байраях».
18.15 — «Содружество». Тележурнал.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Алкоголизмах доалача зенах дола документальни фильм.
19.10 — «ЦIаьнцинги машни». Мультфильм.
19.15 — «Иллеш вахари».
19.45 — «Кердадараш».
19.50 — «ХьатIадоагIача бIаьшеренна» яха художественни фильм. 4-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «ХьатIадоагIача бIаьшеренна» яхача художественни фильма 5-гIа сери.
22.40 — «Тахан дунен тIа».
22.55 — «Вай уж наьнъаш дицалийта йиш яц».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Уллув хьехача вазе». Телевизионни документальни фильм.
8.45 — «Аьхха шиъ цхьана». Художественни фильм.
10.00 — «Дошо кхоанIараш». ЧССР-ера передача.
10.50 — «Шин роьзна юкъера кхаьсаг». Документальни фильм.
11.10 — «Екаргъл тамашийна дуне». Iилма-довзийтара фильм.
11.40 — «ЙиIигъи луъ кхерен». Художественни фильм.
12.45 — «Мехкашкен континенташкен». ФРГ-ера документальни фильмаш. «Дунен халкъий ловзараш»: «Нерда Гвинея», «Шотланди».
13.30 — «Найда». Мультфильм.
13.45 — Английски мотт.
14.15 — «КIорнаций тамашийна дуне». Iилма-довзийтара фильм.
14.25 — «Ханчъа хьашташ нерте лаьца». СССР Лаьххехьарча Совета арахьарча политически деятельностах.
15.10 — «Кердадараш».
15.15 — Школьникашта. Кинопрограмма.
15.40 — Шо хьех Волгоградски музыкальни комеде театро. «Ер дукхха сибаташ дола оперетта».
16.25 — «Кокачар панорама».
16.50 — Киножурнал».
17.00 — Шун кхьхаташта жоп лу оаха. Нохч-ГIалгIай Гострудсберкассай управлене начальника Р. Х. Темирхановай выступлени.
17.25 — «Ихачанз программа — дерригача халкъа гIулакх. «Конхарий леладелга — эшаш йола отрасль».
17.55 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.25 — «Доакхар бахьан — алат бахьан санна» (нохчий меттала).
18.45 — КПСС XXVII-ча съезда кхьхадоакхаш. «Коллективера коммунист». Передаче дакъа лоацаш я КПСС Веденски РК хьалхара секретарь С. И. Сайнова.
19.15 — «Ритмически гимнастика».
19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.00 — Футболах йола СССР чемпионат. 1-гIа лига. ЦСКА — «Кузбасс» (Кемерово). 2-гIа тайм.
20.45 — «Маьнхах йола уйлаш». Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «ДоттагIашта юкъе». ЦДРИ хьанхелла 55 шу дизарга.
22.40 — «Дой, дой...» Телевизионни документальни фильм.
22.55 — «Кердадараш».

.ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

Ресторанийи кафейи тресто хьех шо Грознески аэропорте керда хьайийллача «Аэрофлот» яхача ресторанен летни состава лаьрхIа йолча столовеи дахкар.

Ресторани столовии Iалашъяьй хIанзарча хано дIадеххача тайпара йолча малхбара-технологически оборудованеца, дIаоттаяьй баьхкараштa лаьрхIа йола мебель.

Укхаза боагIараштa гIулакх дара хьакъоастабаьй дикагIбола треста специалисташ. Ресторане шоана лургда къаман, дулхах, коатIарча оалхазарех, баьццадаарех кийчдаь дааpaш, хьоара изделеш, фирменни напиткаш.

Победа проспектагIа («Кавказ» ресторана уллув) хьайийллай «Мороженое» яха кафе, «Океан» ресторана уллув (Ленина цIерагIча проспектагIа) — мороженни йохкара ларек. «Арена» яхача кафе балкона тIа дохкаш хургда чайи мороженийи.

Марша доагIалда шо.
Ресторанийи кафейи трест.

РАДИО

27 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» республиканский газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
8.33 — Передачай програма (гIалгIай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — «Дего хьехарах» (нохчий меттала).
9.15 — «Халкъа инструменташ дIалохкараш» яхача циклацара передача (нохчий меттала).
11.15 — «Йоахко а е теркам а тIабахийта клубни учреждешта» (нохчий меттала).
11.30 — «Къахьегамга хьежжа сийле а я». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.45 — «Бехктохаме хилар — толама дола тешал да» (эрсий меттала).
17.15 — Керда хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Малараш молаш доацача вахара тIехьа» (эрсий меттала).
17.31 — «Шоана, производствана хьалхалаттараш». Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

28 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» республиканский газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» республикански газета обзор.
8.30 — Передачай програма (эрсий меттала).
8.33 — Передачай програма (нохчий меттала).
8.36 — Иллеш доах Шамсудин Устамирова (нохчий меттала).
11.15 — Литературчи Нохч-ГIалгIайче (нохчий меттала).
11.35 — Ашараш (гIалгIай меттала).
11.45 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Лаьххарча цIера декхарийла ду». Нохч-гIалгIай АССР Лаьххехьарча Совета депутата Х. Б. Вагапова хьакъехьа йола очерк (гIалгIай меттала).
15.35 — Реклама (эрсий меттала).
17.15 — Передачай програма. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — Ашараш (гIалгIай меттала).
17.31 — «ЦIа снйгаш» (гIалгIай меттала).

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грхнеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 7 — 12 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 20 — 25, Грозне 22 — 24 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 10 — 15, дийнахьа 20 — 25 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктохкана секретара — 2-84-88; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехатий — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен. ереи, шоаттен деношка

СФ02154. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3020.